

Hotărîrea

Piesă
în şapte tablouri
de Mircea Bradu

Personajele:

ION BALĂCEANU
ANCA, soția lui
ALEXANDRU, fiul lor
MARIA
ION C. BRĂTIANU
MIHAIL KOGĂLNICEANU
GENERALUL I. GHICA
C. BOZIANU
I. ANGHEL
BOIERUL COSTACHE
BOIERUL TACHE
I. POPESCU
Dr. N. RUSSEL, revoluționar socialist
MIRCEA ROSETTI, socialist român
CONTELE ANDRASSY GYULA,
ministru de externe imperial
BARONUL STUART
GENERALUL IGNATIEV

MURAD PAȘA
ATAȘATUL MILITAR AUSTRIAC
ATAȘATUL MILITAR FRANCEZ
ATAȘATUL MILITAR ENGLEZ
ATAȘATUL MILITAR GERMAN
VON BLOWITZ,
corespondentul ziarului „Times”
ANDREI NEHODA,
căpitan în armata Imperiului austro-ungar
PETRU
JANACEK
ATTILA
PAVEL
PRIMUL RĂNIT
AL DOILEA RĂNIT
HANS, ospătar vienez

} soldați în armata
Imperiului austro-ungar

(În primăvara anului 1877, la București, în casa lui Ion Bălăceanu. Un interior mobilat după gustul anilor 1850.

ALEXANDRU : Dac-ai ști, Maria, ce bine îmi pare c-ai venit la noi...

MARIA : Eu m-am simțit aici întotdeauna ca acasă. Acum câteva clipe am verificat dacă mătușa Anca n-a făcut vreo schimbare prin casă.

ALEXANDRU : După cum vezi, nici una.

MARIA : Asta m-a bucurat nespus de mult. Știi, orice schimbare pe care o descoperi, într-o casă cunoscută sau la o persoană apropiată, te înstrăinează puțin... E liniștitor să știi că totul te așteaptă ca altădată...

ALEXANDRU : Când te văd, îmi aduc aminte de toată lumea aceea îndepărtată, a copilăriei mele...

MARIA : Alexandre, Alexandre, ești nemai-pomenit ! Nu-ți mai da atîtea aere de om în vîrstă. Abia ai intrat la facultate și vorbești de parcă ai avea anii profesoriilor tăi. (Citind.) „Lumea aceea îndepărtată, a copilăriei mele“...

ALEXANDRU : Orice-ai spune tu, timpul trece. Dar tu nu vrei să știi de așa ceva, pentru că, îmbătrînindu-mă pe mine, te îmbătrînesc și pe tine.

MARIA (cochetăria dintotdeauna a femeilor) : Ești obraznic...

ALEXANDRU : Știu, știu, tu nu vei îmbătrîni niciodată ! Am făcut doar o astfel de convenție acum doi ani, cînd ai hotărît să rămîi definitiv la vîrsta de aur...

MARIA : Alexandre ! Simt nevoia să te pedepsesc. Și tu știi că eu pedepsesc aspru și neiertător.

ALEXANDRU (cu înțelegerea jocului) : Gata, Maria. Jur să nu mai fiu rău. Ca să te bucuri puțin, am să-ți spun că ești cea mai iubită verișoară a mea.

MARIA : Pentru că sînt singura ta verișoară.

ALEXANDRU : Puteau fi șaptezeci în jurul meu. O pădure de verișori și de verișoare. Îmi făceam cărare printre ei, fără să-i privesc, pînă la tine... Aceasta e singura verișoară pe care o recunosc, le spuneam, și toți ar fi căzut în stînga și-n dreapta, ofiliți de invidie și de gelozie, ca niște uscături : trosc, trosc !...

MARIA : Încep să te recunosc. De aceea, te iert pentru cele spuse adineaori.

ALEXANDRU : Atunci, spune-mi, ce mai e nou pe la Argeș ?

MARIA (schimbare de ton, se spun lucruri serioase) : Ca pe-aici. Toată lumea vorbește numai despre război, numai despre independență. Știi, am strîns la noi toate

fetele din jur și facem haine călduroase pentru ostași. E atît de emoționant să știi că ai contribuit, și în felul acesta modest, la un lucru mare... Am învățat să îngrijesc și răniți, cu un doctor...

ALEXANDRU : Cu bărbosul acela ?

MARIA : Nu. Cu unul tînăr. Russel îl cheamă, lucrează la regiment.

ALEXANDRU (presimțind) : Îți face curte, nu-i așa ?...

MARIA (puțin vinovată) : Ei, asta e ! A venit de curînd, și-apoi, e tot timpul plecat. E și ziarist... Din clipă în clipă, îl aștept să sosească... Nu te superi că l-am invitat aici ?

ALEXANDRU (cu durere evidentă) : Poți invita pe cine vrei. Doar ești aici, ca acasă...

MARIA (auzind clopoțelul) : El e...

RUSSEL (intrînd, cu bună-dispoziție, cu multă bucurie) : Nimic nu poate fi mai frumos pe lume ca o fată frumoasă.

MARIA : Ai întîrziat puțin, domnule Russel. Să știi că am simțit...

RUSSEL : Încă nu mă descure destul de bine în București, iar farmaciile sînt, pur și simplu, înțesate de clienți.

ALEXANDRU (care a fost neglijat de către cei doi, din motive lesne de înțeles ; cu ambiții de personalitate) : Sînteți domnul Russel, mi se pare ?!

MARIA (abia acum realizează situația) : Iertați-mă, uitasem că nu vă cunoașteți.

RUSSEL (recuperînd imediat, cu eleganță de scrineur) : Nici vorbă ! Eu îl cunosc foarte bine pe domnul Alexandru Bălăceanu. Știu cel puțin trei lucruri despre dînsul. Primo : este un student eminent. Secundo : este fiul unui om politic de reputație strălucită. Tertio : este vărul celei mai frumoase și mai distinse domnișoare din ținutul Argeșului.

MARIA (ultimul compliment i-a adus aminte de obligațiile de gazdă) : Să vă aduc ceva... o dulceată, o cafea... (Iese.)

ALEXANDRU (rece, ca între bărbai) : Eu nu știu despre dumneata decît două lucruri. Primo : ești medic și mă interesează foarte puțin. Secundo : exerciți asupra verișoarei mele o influență negativă, și asta mă interesează peste măsură.

RUSSEL : Domnule Alexandru !

ALEXANDRU (tragere la răspundere) : Cine ți-a dat dreptul să intri, cu atîta brutalitate, în familia noastră ?

RUSSEL (amuzat, dar diplomat) : Mi-e puțin neclar ce înțelegi dumneata prin „intrare în familie“.

ALEXANDRU (deget pe rană) : Am aflat că ai determinat-o pe Maria să se facă infirmieră pentru soldați dumitale.

RUSSEL : S-a oferit singură. Iar cît despre soldați, știm amîndoi ai cui sînt. De aceea, cred că n-are rost să trăim într-o vrajăbă nejustificată.

ALEXANDRU (durerea lui) : Știu, din surse sigure, că îi faci curte verișoarei mele...

RUSSEL : Informațiile nu corespund, nici pe departe, adevărului. Realitatea este mult mai crudă, domnul meu. O iubesc pe Maria ! Dar știi, zdrăvăn de tot. Asta e !

MARIA (intră, lăsându-l pe Alexandru uluit și fără replică) : Poftim ! Așa, în grabă, nu se poate face cine știe ce.

RUSSEL (după citeva clipe de ezitare) : Puțin zahăr, dacă nu cer prea mult.

MARIA (ca orice gazdă în astfel de situații, îmbujorată) : N-am pus destul ? Unde mi-e capul, oare ? (Iese.)

ALEXANDRU (bucuros de replică. Dur) : Domnule, cafeaua este și așa prea dulce.

RUSSEL (același stilist) : Ai dreptate. Dar trebuia găsit un pretext să rămânem singuri. Îți întind mîna pentru a doua oară. Hai să ne împăcăm. Nu de alta, dar s-ar putea să-ți fiu cumnat o viață întreagă, și prima impresie contează teribil.

MARIA (reintră) : Poftim, și iartă-mă !

ALEXANDRU (neastăptat de aspru) : Adu-mi și mie puțin zahăr, te rog.

MARIA : E nemaipomenit ! Știam că bei cafeaua amară. (Iese, nedumerită.)

ALEXANDRU : Dacă erai un om cu intenții serioase, mai întîi te adresai familiei, abia după aceea...

RUSSEL (cu politețe neabătută) : Sper să am toată vremea înaintea, să repar această eroare. Dumneavoastră chiar așa faceți, cînd vă place o fată ? Declarați dragoste, mai întîi întregii familii, și abia după aceea...

MARIA (intrînd) : Acum cred că totul e bine...

RUSSEL : Ești o gazdă minunată.

ALEXANDRU (dur și imprevizibil, ca într-o înfruntare) : Domnule Russel, metoda dumneavoastră de a pregăti fetele să îngrijească rănii pe cîmpul de luptă mi se pare o aberație !

MARIA : Alexandre !

ALEXANDRU : Toate popoarele, în timpul marilor campanii, și-au ținut femeile acasă.

RUSSEL : Pot demonstra oricînd utilitatea metodei.

ALEXANDRU : Ar fi mai util să învețe înfășatul copiilor !

MARIA : Ce înseamnă asta, pentru Dumnezeu ?

RUSSEL : O mică discuție de principii, nu te speria. Iată argumentul esențial, domnule Alexandru, pentru a vă contrazice. Noi ne găsim aproape în război. În timpul războaielor, aproape nu se nasc copii. Aproape nu e vreme de așa ceva. Aproape nu e cine să facă așa ceva. Abia după aceea se umplu leagănele de rod.

ALEXANDRU : Eu știu că femeile trebuie protejate, nu expuse.

RUSSEL : Maria a ales singură.

MARIA : Înțelege, Alexandre, că nu putem rămîne de-o parte. Toate femeile adevărate, în vinele cărora curge sînge românesc, trebuie să fie de ajutor. Ziarele sînt pline de vești în care se vorbește despre activitatea doamnelor române. Am citit în „Familia“ că, de dincolo de Carpați, toate darurile primite la o nuntă au fost trimise de miri din Bihor la București, pentru soldații români.

ALEXANDRU (în fața argumentului) : N-am făcut decît să vă comunic părerea mea.

RUSSEL (cu eleganța cunoscută) : Am fost impresionat și-o auzim. Aceasta ne-a adus aminte că trebuie să plecăm, nu-i așa, Maria ? Pînă la Curtea de Argeș este o distanță apreciabilă.

MARIA : Într-adevăr. Trebuie să plecăm, Alexandre. Vai, era să uit. (Întinzîndu-i un plic.) E pentru unchiul. Nu te supăra, altă dată stăm mai mult. (Sărutîndu-l, familiar.) Pentru mătușa, pentru unchiul, pentru tine.

RUSSEL : Domnule Alexandru, a fost foarte plăcut la dumneavoastră. (Ac.) De-acum încolo, ne vom întîlni tot mai des, după cîte se pare. *Alea jacta est* ! Numai prietenii ți-i alegi. Rudele, ți le dă Dumnezeu... (Iese, împreună cu Maria.)

(În clipa în care cei doi au ieșit, Alexandru începe să schimbe locul mobilelor, cu o furie demnă de cauze mai bune, trădîndu-și adolescența. Apoi, obosit, se trîntește pe o canapea.)

ANCA (intrînd, împreună cu Bălăceanu) : Dar ce s-a întîmplat aici, Alexandre ? Au dat turcii ?

ALEXANDRU : De cînd mă știu, mobilele astea stau nemişcate. Mă mir că n-au înverzit. E momentul să le mai mutăm puțin...

BĂLĂCEANU (cu severitate, dar și cu calm) : Alexandre, te rog să le aranjezi imediat. Salonul acesta aparține și altora, nu numai ție. Așezarea lui face parte din liniștea și căldura casei.

ALEXANDRU (îi întinde plicul) : E pentru dumneata... De la Argeș.

BĂLĂCEANU : Cine l-a adus ?

ALEXANDRU : Maria.

ANCA (bucuroasă de veste) : Unde e Maria ? A plecat aîtîi de repede ?

ALEXANDRU (subiect neplăcut) : N-a putut rămîne. Era însoțită de un domn, așa și așa, parcă Russel îl chema.

ANCA : Russel ? Ei, de-acum încolo Maria va fi însoțită mereu, și nu e de mirare. O fată frumoasă ca ea, bună, instruită, nu așteaptă mult pețitorii. Te pomeniști că plicul acesta ne-a adus o invitație la nuntă. Așa bă fie, Ioane ?

BĂLĂCEANU (de pe altă poziție) : Nu, Anca. Este o altfel de invitație. Ascultați : „Noi, oamenii necuprinși în oaste, din satele Argeșului, vrem să ne adunăm și, pe da-

torie noastră, să alcătuim o companie, ca să luptăm contra turcului sub comanda colonelului Bălăceanu, așa cum au făcut-o strămoșii noștri, pe vremea lui Aga Bălăceanu. Căci a sosit ceasul libertății și al unirii tuturor românilor sub un steag"... Oamenii aceștia așteaptă răspunsul meu... (Iese.)

ALEXANDRU (e momentul) : Mamă, azi-dimineață m-am înscris și eu la voluntari.
ANCA : La voluntari ?

ALEXANDRU : Toți colegii mei au făcut-o. De trei zile, nici cursuri nu mai ținem, pe bună cale. Toate gândurile noastre sînt la război.

ANCA : Nu știi ce spuneiți !... Înțelegeți voi ce este aceea un război ? Știu colegii tăi ce aduce un război, cînd țara noastră nu l-a cunoscut de două sute de ani ?

ALEXANDRU (glas de generație) : Dacă nu-l știm, îl vom învăța !

ANCA (glas de generație) : Lupta se învăță în gura morții, băiete, nu la facultate. Acolo unde două armate stau față în față, unde se privește în ochii dușmanului, cu ura aceea, ce trebuie să ucidă. Voi, nici să urăți n-ați învățat.

ALEXANDRU : Dacă de-aici trebuie început, nimic nu mi se pare mai simplu. Ura despre care vorbești o am în sînge, așezată de tine și de tata. Știu cine este cu noi și cine nu, cine sînt dușmanii și cine, prietenii țării ! ...Sînt un depozit de ură !

ANCA (mamă) : Ce hotărît ești, Dumnezeu ! Oare îți dai scama cum sună în sufletul mamei tale vorbele acestea ?

ALEXANDRU : Toată țara este într-o fierbere extraordinară. Se fac liste de subscripții pentru armată, se înscriu voluntari. Țăranii merg cîntînd la încorporări. Este ceva în aer, care n-a mai fost niciodată... Mamă, dă-mi, măcar prin tăcere, semn că accepți hotărîrea mea...

ANCA : Adevărat... Ar trebui să fiu mîndră de tine, de hotărîrea ta ; dar sînt speriată. Doar gîndul că te-ai putea pierde, și mă cutremură...

ALEXANDRU : Oricare ar fi sfîrșitul, trebuie să încep.

ANCA : Tata știe ?

ALEXANDRU : Da ! Am hotărît împreună...

ANCA : Presimțeam. Și lui i-a fost greu să accepte, fii sigur. De aceea nu mi-a spus nimic pînă acum. Astfel de hotărîri se iau cu durere. Într-un părinte sînt mereu doi oameni : cel ce luptă și cel ce apără... De cel din urmă ne e frică mereu. Judecă numai cu inima...

KOGĂLNICEANU (intrînd) : Bună ziua, coana Anca.

ALEXANDRU : Domnul Kogălniceanu ! Merg să-l anunț pe tata. (Iese.)

ANCA : Bine ați venit la noi ! Ion o să se bucure mult. De cînd nu ne-ați mai călcat pragul, domnule Kogălniceanu ?

KOGĂLNICEANU : Într-adevăr, n-am mai fost de multă vreme pe la dumneavoastră. Considerați, însă, că abia ieri am întreprins vizitele și că totul a reintrat în normal. Soția mea și cu mine vă așteptăm oricînd, cu mare plăcere...

KOGĂLNICEANU : Mărturisește că nu te așteptai la o astfel de vizită.

BĂLĂCEANU : Așa e. Ultima dată, ne-am despărțit ca pentru totdeauna.

KOGĂLNICEANU : Și eu credeam că totul s-a sfîrșit între noi. Pe urmă, ți-am dat puțină dreptate, am încercat să te înțeleg, și iată-mă din nou în pielea vechiului prieten care ți-am fost. (Precizare cu tilc.) Dacă bine îmi aduc aminte, sînt chiar cu hainele pe care le-am cumpărat împreună la Viena.

BĂLĂCEANU : Pentru Dumnezeu, spune ce ai de spus !

KOGĂLNICEANU (prietenul adevărat, adevărul adevărat) : Ioane, am venit să te iau. E mare nevoie de tine, de sprijinul tău.

BĂLĂCEANU (reluînd argumente pe care Kogălniceanu le cunoaște) : Aveți voi nevoie de Bălăceanu ? E o glumă, Mihaile ?

KOGĂLNICEANU (om politic) : Deloc !

BĂLĂCEANU : Cine are nevoie de ajutorul meu ? Cei ce nu m-au înțeles ?

KOGĂLNICEANU : Dacă ți-ai spune că te cheamă țara, ai zice că vorbesc de la tri-bună. Și, totuși, nu pot să-ți spun altceva decît că țara are nevoie de tine.

BĂLĂCEANU : Pentru ce ?

KOGĂLNICEANU : Trebuie să mergi la Viena.

BĂLĂCEANU (intr-adevăr, i se cere imposibilul) : La Viena ? Eu ? Cum poți să-mi ceri așa ceva ?! Știi doar că pentru asta mi-am dat demisia.

KOGĂLNICEANU : Știu.

BĂLĂCEANU : Mihaile, îți spun răspicat : ceea ce-mi ceri nu se va întîmpla cu nici un preț, alții vreme cît la Externe va da ordine acea persoană cumsecade ce nu cunoaște din politică decît ceea ce cuprindeau puținele lecții de istorie de la universitate.

KOGĂLNICEANU : De mîine, ar putea să fie altceva la Externe, în locul acelei persoane cumsecade.

BĂLĂCEANU : Cine ?

KOGĂLNICEANU : Eu !

BĂLĂCEANU : Cu adevărat, ar fi o mare binefacere pentru țară. Dar, nici cu tine la Externe, n-aș putea pleca la Viena.

KOGĂLNICEANU : Măine, 29 aprilie, la prînz, trebuie să fim amîndoi la Palat. Nu mai există nici o amîinare. Pentru țara noastră, și punctele cardinale s-au împuținat : rușii, turcii, austriecii. Atît e universul nostru. Aici ne zbatem. Între ruși și turci nu mai există împăcare. (Simte tremur în sufletul prietenului său.

Atacă, cu insistență diabolică.) Deci, Viena rămâne, pentru noi, în clipa de față, semnul de întrebare. Nu știm ce se întâmplă acolo, ce se crede acolo. Numai tu poți afla adevărul, de la Andrassy. (*Clipă de foc.*) Dacă accepți, mâine preiau Ministerul de Externe !...

BĂLĂCEANU : E al doilea ultimatum, pe ziua de azi.

KOGĂLNICEANU : Vreau să pornesc la drum cu toată siguranța. De aceea am venit la tine, ca la un prieten de o viață. Trec eu buretele peste micile noastre neînțelegeri din Parlament sau din activitatea de până azi. Acum, este vorba despre țară.

BĂLĂCEANU : Dacă ai ști ce-mi ceri !

KOGĂLNICEANU : Acum înțelegi de ce-am venit eu la tine ? Nu lăsa gestul meu fără răspuns. Trebuie să ne călcăm pe suflet, Ioane. Tot neamul tău este legat de Viena. Aga Bălăceanu a candidat la domnie sprijinit de austrieci. Bunicul și tatăl tău au privit mereu într-acolo. Tu ai fost o adevărată punte de legătură cu Viena.

BĂLĂCEANU : Am fost ! Căci m-ați chemat tocmai cînd era nevoie de mine, mai mult ca oricînd, acolo !

KOGĂLNICEANU : Este un fapt depășit !

BĂLĂCEANU : Pentru mine, nu ! Mulți au interpretat rechemarea mea în țară ca un semn de neîncredere, de incapacitate. De ce, atunci, nu s-a gîndit nimeni la mine, la tradiția familiei mele ? De ce s-a trecut peste ea cu atîta ușurință, de către un nesocotit ce a ocupat pentru cîteva ore fotoliul de ministru ?!

KOGĂLNICEANU : Dă reîntoarcerii tale suportul acestei tradiții. Limpezește orizontul, dinspre partea aceea, și vom putea vedea mai bine ce avem de făcut.

BĂLĂCEANU : Mihaile, nu insista.

KOGĂLNICEANU : Ne aflăm în fața unei acțiuni colosale. Oare ești atît de departe de lume încît să nu simți mirosul dinaintea furtunii ?

BĂLĂCEANU : O, cum îl simt ! Mirosul acela a năvălit azi-dimineață în casa mea, mai puternic decît mi-aș fi închipuit. Alexandru s-a înscris voluntar. Oamenii din satele mele au format o companie de voluntari și cer să-i conduc în luptă, alături de dorobanții mei. Sînt împresurat de evenimente, din toate părțile, ca de foc. Și toate cer hotărîre, urgență.

KOGĂLNICEANU : La Viena trebuie să te gîndești. Numai la Viena.

ANCA (*intră; după o pauză, ca după foc*) : Ioane, eu nu prea iubesc politica. N-am vrut niciodată să mi-o apropiu. Atîta vreau să știu, doar : mergi din nou la Viena ?

BĂLĂCEANU : Nu știu ! Vreau să spun că nu m-am hotărît...

ANCA (*cu hotărîre, aproape dură*) : Trebuie să mergi !

BĂLĂCEANU (*surprins*) : Să iau totul de la capăt, într-o conjunctură care nici măcar nu am convingerea că este durabilă ?... Dar, dacă, peste cîteva săptămîni, vor bate alte vînturi și toate străduințele mele se vor năruî ca un castel de cărți de joc, cum s-au mai năruit o dată ?...

ANCA (*nestrămutată*) : Ai datoria să încerci din nou.

BĂLĂCEANU : Mereu, mereu...

ANCA : Toată viața ai dorit desfacerea de Turcia. Ai considerat-o marea operă a generației tale. Austria poate ajuta hotărîtor la aceasta, dacă vrea !

BĂLĂCEANU : Deci, și tu îmi ceri să merg la Viena ? !

ANCA : Da ! Pentru că știu ce te reține ! Eu sînt piedica acestei plecări !

BĂLĂCEANU : Cine a afirmat așa ceva ?

ANCA : Îți sînt soție și am dreptul să-ți vorbesc desohis. Ascultă-mă !

BĂLĂCEANU : Cum vrei...

ANCA : Te gîndești mereu că sînt născută la Viena, că mătușile mele împodobesc, în zilele de bal, saloanele fastuoase ale Schönbrunn-ului. Că Viena nu este, momentan, apropiată cauzei românilor și că există posibilitatea unui conflict, ceea ce crezi că mi-ar produce o mare durere...

BĂLĂCEANU : Aș minți dacă ți-aș spune că nu e așa.

ANCA : Du-te la Viena și încearcă totul. Dacă legăturile noastre de sînge și prietenii pe care le avem cu atîția oameni importanți ai Imperiului nu se vor arăta demne de o încercare ca aceasta, să nu-ți mai aduci aminte de ele niciodată...

BĂLĂCEANU : Cum vorbești astfel, Anca ? !

ANCA : Din copilărie mi-a încolțit gîndul acesta. Pentru că ai uitat, îți aduc aminte două lucruri : tatăl meu a fost luminatul conte Stork, victima unei intrigi de Curte, care îl considera un răzvrătit. Mătușile acelea acoperite de cruci de aur l-au plătit pe ucigaș și-și frecau mîinile, nu de durere, ci de bucurie, la căpătîiul lui, pentru că scăpaseră de oia neagră a familiei ! Mama, al cărei nume îl port, era româncă de la poalele Apusenilor și m-a crescut în dragostea pentru neamul românesc. Știi doar că, pentru cei de dincolo de Carpați, soarele a răsărit întotdeauna la București.

BĂLĂCEANU : Anca... N-am vrut să te implic niciodată...

ANCA : Să mă implici ? ! Probabil, de aceea ai încuviințat înrolarea la voluntari a fiului nostru, fără să mă întrebi !... Era o cauză străină de mine, pe care n-aș fi înțeles-o, nu-i așa ? !

BĂLĂCEANU : A fost cu totul altceva. Ești mamă, și...

ANCA : Tocmai de aceea ! Ce-ai făcut tu se numește neîncredere. Și nu te voi ierta decît dacă pleci la Viena, orice s-ar întîmpla ! (*Iese.*)

BĂLĂCEANU (plecarea Ancăi i se pare un fel de moarte. De aceea, prezența imediată a lui Kogălniceanu, în partea cealaltă a scenei, i se pare prea aspră): De ce ai venit atât de repede? Trebuia să mai aștepti o clipă, Mihai!

KOGĂLNICEANU (aceeași sclipire de înfruntare, un amestec de om politic, de om de rind): Nu ți-ar fi folosit la nimic.

BĂLĂCEANU (glasul lui Kogălniceanu i-a adus aminte, totuși, de un prieten): Încă simt vorbele ei, cum mă împresoară cu dragoste și stăruință, ca niște ramuri...

KOGĂLNICEANU: Chemarea noastră este să ne înfrângem mereu. Omul cel mai fericit este acela care face fericită țara sa. Doar o viață trăită pentru alții este cea pe care merită s-o trăiești.

BĂLĂCEANU: Mihai, ascultă-mă. Nu știu dacă voi mai avea puterea și vremea să-ți vorbesc în felul acesta. Peste câteva zile, voi fi la Viena, apoi, cine știe unde. De-acum încolo, semnătura ta va aduce numai ordine pentru mine. Dialogul nostru va fi de pe poziții inegale. Te asigur de devotamentul meu pînă la sacrificiu. Dar, dacă vei ceda un pas de pe drumul ce-l apucăm azi, vei pierde pentru totdeauna prietenia mea. Și sintem prea bătrâni să recuperăm.

Tabloul II

(La Viena, la Hotelul „Imperial”. Atmosferă specifică unei capitale încă nedecise de partea cui să fie.)

RUSSEL (puțin retras; zăbindu-l pe Hans, îl abordează cu vădită familiaritate):
Hans!

HANS (cu ținută vieneză, dar tot ospătar):
Domnule?

RUSSEL (cum îl știm): Cine e domnul?
(Mică ezitare din partea lui Hans, cu gîndul la secretele profesiei): Nu te jena, băiete. (Argument balcanic, prinde bine și în Europa centrală.) Doar atîta vreau să știu...

HANS (durere în suflet): Corespondent de presă pentru „Times”.

RUSSEL: E Blowitz? (Hans aprobă.) Mersi, Hans. Iată ce simplu a fost, nu-i așa?

HANS (sancta simplicitas): Ja, ja!

BLOWITZ (așezat în partea opusă lui Russel, îl cheamă pe Hans, cu care se cunoaște de mult, de mult de tot): Hans!

HANS: Domnule?

BLOWITZ (subliniată asemănare a replicilor cu Russel. Și a atitudinilor. Și a promptitudinilor): Cine e domnul?... Nu te jena, băiete, doar atîta vreau să știu.

HANS: Un român!

BLOWITZ (interes crescut): Un român?

Recunoaște că s-a interesat de mine...

HANS (profesia, profesia): În linii mari.

BLOWITZ: Mersi, Hans. Iată cît de simplu a fost, nu-i așa? (Se ridică, cu un zgomot menit să atragă atenția, și, cu politețe căutată, se apropie de masa lui Russel. Evident, lumină plină.) Bună seara, domnule.

RUSSEL: Bună seara.

BLOWITZ: Îngăduiți-mi să stau la masa dumneavoastră. E pustiu în hotel, e pustiu în restaurant, la ora aceasta, și sufăr, fizic...

RUSSEL: Poftiți, domnule! Am același sentiment de singurătate.

BLOWITZ (nadă): Să înțeleg, deci, că acest sentiment nobil te-a îndemnat să-l întrebi pe Hans cine sint...

RUSSEL (joc de pescar): Era inutil. Vă cunosc de multă vreme. Sînteți o celebritate, domnule Blowitz.

BLOWITZ (mîngiat și intrigat): Atunci, de ce toată scena de adineaori?

RUSSEL: Altfel, nu vă puteam atrage atenția într-un mod eficient.

BLOWITZ: Ești surprinzător! Presimt că avem nevoie unul de altul. Nu-i așa?

RUSSEL (nevinovat): Nu înțeleg, domnule Blowitz.

BLOWITZ (argumentație efervescentă): Ai spus că mă cunoști. Ai datoria să justifici aceasta. Toți oamenii care mă cunosc vor ceva de la mine, așa cum eu, de la toți oamenii pe care îi cunosc, simt nevoia să aflui ceva. Timpul ne presează pe amîndoi.

RUSSEL (nevinovat): Era doar așa, o plăcere personală.

BLOWITZ (o gheară): Îți voi strica plăcerea aceasta, pentru că joci ocolit! Ești gazetar?

RUSSEL: Gazetar!

BLOWITZ: Eram sigur. Înseamnă că mă cunoști din birfa colegilor. Te previn, însă, că ceea ce se spune despre răzburările mele e nimic pe lîngă ce sint și ce fac cînd cineva joacă dublu. Explodez, ca o bombă! (Spectacol tehnic, pirotehnic.) Mă fac mii și mii de injurii, mii și mii de înjurături, care, toate, la rîndul lor, explodează și pîrjolesc, ca smoala încinsă.

RUSSEL (imaginînd spectacolul, de dragul partenerului): Domnule Blowitz!

BLOWITZ (vechi pescar de apă tulbură): Să-ți spun eu de ce ești aici, băiete! Pentru balul atașatilor militari. La București e foarte util să se știe ce gîndesc capetele astea ca niște buzdugane. Să nu-mi spui că n-ai aflat de întîlnirile lor, pentru că mă ridic imediat, te consider un papă-lapte și, din clipa aceea, vei regreta o viață întreagă că m-ai întîlnit.

RUSSEL: Ați înțeles perfect de ce sint la Viena.

BLOWITZ (*sincer inseninat de stabilirea relațiilor*): Să știi că mă bucură întâlnirea noastră. Dar am venit degeaba. Și e de-gradant pentru noi, gazetarii, că n-am primit accesul nici pentru balul unde se vor bălăngăni toate tecile săbiilor de aur ale Europei. Rahat! Mascaradă! La mijloc e o porcărie austriacă, ascultă-mă pe mine.

RUSSEL: Cu mare atenție vă ascult.

BLOWITZ: Trist, dar mă ascuți degeaba. Dacă ai, cumva, o idee teribilă, o preiau fără condiții! Sint furios ca o fiară rănită. Dacă nu ajung pe piață înaintea franțujilor, pierd bătaia, lucru nepermis unuia, căruia i s-a sortit nemurirea. Hai, spune! Cunoști ceva? Pe cineva?

RUSSEL: Din păcate, domnule Blowitz, am o singură cunoștință la Viena; ba, două; pe dumneavoastră și pe Hans.

BLOWITZ: Eu, în situația de față, sint un zero, în ipostaza sa mizerabilă. Hans e un prostănac, care abia poate lega două vorbe una de alta. Faptul că a stabilit legătura dintre noi este singura lui scănteie de geniu. Peste câteva clipe, o să-l vezi venind să ne dea afară, pentru că salonul e destinat recepției oferite Marilor Puteri și atașurilor lor militari.

HANS (*cu genialitatea descrisă de Blowitz*): Domnilor, vă rog să mă iertați, dar toate saloanele sint închiriate, de la această oră, recepții oferite în cinstea Marilor Puteri și a atașurilor lor militari.

BLOWITZ (*în disperare de cauză, dar cu un ton mîeros*): Hans, n-ai putea să trimiți la dracu' toate Marile Puteri, legate una de alta?

HANS (*mai dulce decît oricînd*): Discutați, vă rog, cu domnul patron Salzberger și, dacă dînsul este de acord...

BLOWITZ (*îngrozit de cît de bine l-a cunoscut*): Pleacă, Hans, pînă nu-mi dau la crimile. Ești poet, nu chelner de Hotel „Imperial”... Pleacă, băiete, și vom pleca și noi, fii fără grijă. (*Către Russel*). Spune, te simți înfrînt, în fața mișeliei ce ne-au făcut-o militarii, nouă, gazetarilor?

RUSSEL: Deloc, domnule Blowitz.

BLOWITZ: Să ne luăm, atunci, catrafusele și, făcînd pe băieții cumînți să ne pregătim marea apariție. Ne-au dat afară pe ușă, la nevoie, vom intra pe fereastră. (*Către ușa de unde trebuie să apară militarii*). Ne vom revedea, domnilor, în clipa cea mai scumpă vouă.

(*În salon intră atașajii militari, într-o bună dispoziție ce pare mai potrivită sfîrșitului unei partide de vînătoare, decît unei întâlniri de importanță istorică. Fundalul Vienei capătă, dintr-odată, culorile operetei. Doar doi dintre ei înțeleg gravitatea actului la care participă: Bălăceanu și Murad, împu-ternicitul Turciei.*)

ATAȘATUL MILITAR AUSTRIAC (*căutînd să îmbrățișeze toată asistența, ca o gazdă versată*): Am căutat, domnilor, să vă oferim această destindere, după atîtea discuții și atmosferă încărcată. Și popoarele puritane aveau, o dată pe an, o zi de libertate și de (*accent*) libertăți... Am invitat, cu acest prilej, și pe cei mai buni dintre militarii noștri. Împăratul a oferit, azi-dimineață, înalte medalii și distincții, confirmînd generozitatea sa proverbială.

IGNATIEV (*cu notă înaltă, pentru că a fost abolită orice etichetă*): Dacă aș dori o victorie împotriva Austriei, ar fi, mai ales, pentru plata la care v-aș obliga prin armistițiu.

ATAȘATUL MILITAR AUSTRIAC (*presimțind o pedeapsă care-l onorează*): La ce ne-am putea aștepta?

IGNATIEV: Aș încărca toate trenurile militare cu femeile frumoase ale Vienei și aș umple cu ele saloanele de dans ale Moscovei. (*Confeti, confeti.*)

ATAȘATUL MILITAR FRANCEZ (*observînd că de grup se apropie diplomatul turc, cu ironie, pentru cei din jur*): De ce atîta tristețe, Excelență, în această seară de veselie?

MURAD (*singurul, în starea de spirit a funcției*): Allah mi-e martor că sintem foarte mîhnîți. Din ce în ce ne înțelegem mai prost, deși lucrurile au fost stabilite o dată pentru totdeauna...

ATAȘATUL MILITAR FRANCEZ (*străin, în țară străină*): Nu înțeleg despre ce ne înțelegeri binevoîți să vorbiți.

MURAD (*dorurile mele*): Vreau să spun, domnule, că Franța ar fi datoare să ne sprijine. Ar fi cazul să se termine odată cu independența asta! Se pare că e o modă în lume, la ora asta!

ATAȘATUL MILITAR AUSTRIAC (*gazdă, gazdă, dar aproape cu răutate*): Și n-ar fi mare mirare să fie născută la Paris, ca toate modele!

ATAȘATUL MILITAR FRANCEZ (*șampanie*): Remarca dumneavoastră mă onorează și vă asigur că aș sprijini oricînd ideea de independență, chiar dacă vom avea inamici, fie în stînga, fie în dreapta noastră.

ATAȘATUL MILITAR GERMAN (*de-a dreapta Franței*): Domnule Murad, nu trebuie să vă preocupe atît de mult anumite atitudini, și nici rosturile lumii. Sintem aproape de mijlocul anului '77 și nimic deosebit nu s-a întîmplat.

MURAD: O, ba da, ba da! Faptele sîrbilor, ale românilor, sint teribile, domnilor.

BĂLĂCEANU: Sint drepte și firești, domnule Murad.

MURAD: Vă reamintesc că ceea ce faceți dumneavoastră se numește răzvrătire. Răzvrătirea înseamnă dezmăț, lipsă de ordine și de respect față de stăpîn.

BĂLĂCEANU : Un stăpîn neacceptat !

ATAŞATUL MILITAR FRANCEZ (*sub glazura vorbei dulci, mică lecție*) : Domnule Murad, dincolo de chestiunile diplomatice, mărturisesc că simpatia mea se îndreaptă spre România, din câteva motive, dintre care unul este esențial : nu pot uita, ca militar, ce au însemnat țările române pentru apărarea Europei.

MURAD (*lecție știută*) : Un cap de pod în coasta noastră. Asta vrei să spunei, nu ?

IGNATIEV (*aducându-și aminte de două războaie*) : Domnul atașat are perfectă dreptate.

MURAD (*nu mai sînt confeti*) : Ar trebui să adăugați, în cazul Moscovei, dorința de a ne supraveghea de aproape... (*Pumnalul vorbelor.*) Sictir, domnule consilier.

IGNATIEV (*gheață*) : Răspund exclamației dumneavoastră cu un gest pe care-l cunoașteți încă de pe vremea strămoșului meu, Petru cel Mare ! (*Degetul cel mare între cele mici. Durerea turcului, hăzul tirgului.*)

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC : Să revenim, domnilor. Atmosfera e tonică.

ATAŞATUL MILITAR GERMAN (*adevăr istoric*) : Românii și sîrbiu nu ne privesc în mod deosebit. Sperăm să-și aranjeze singuri situațiile lor încurcate...

MURAD (*isarlic*) : Pișcați-mă, să mă trezesc ! Cum puteți vorbi astfel, cînd abia zilele trecute le-ați dat românilor un rege tînăr și ambițios ?!

ATAŞATUL MILITAR GERMAN (*oferind gazdei ajutor la refacerea bunei înțelegeri*) : Nu e un motiv de supărare. Dacă vreți, vă putem oferi unul și mai tînăr, dumneavoastră.

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC (*readus în drepturi, cu ultimele confeti din fundul buzunarelor*) : Mă bucur că principiul care guvernează această seară contribuie la un climat de înțelegere reciprocă. Acesta este marele adevăr al timpului nostru, pentru care trebuie să ne străduim : Europa are nevoie de stabilitate, în numele popoarelor ei !

BĂLĂCEANU (*acest adevăr e o nedreptate*) : Al popoarelor ? Al imperiilor, poate.

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC : Nu văd diferența, domnule Bălăceanu.

BĂLĂCEANU : Ați numărat vreodată cîte milioane adună popoarele ținute cu de-a sila în imperiile Europei și cîte sînt cele în numele cărora se cere stabilitatea situației actuale ? Cele din urmă sînt de patru ori mai puține ! Imperiile nu sînt altceva decît niște închisori mari pentru popoarele mici !

NEHODA (*invitat cu decorații. Convingeri ferme*) : Vă cer explicații, domnule... Vă referiți și la Imperiul austro-ungar ?...

BĂLĂCEANU : Nu cunosc nici o excepție !

NEHODA : Nu pot îngădui nimănui să vorbească în acest fel ! Mă simt jignit personal, ca supus al Împăratului ! Vreau să luați notă de acest fapt și sînt gata să apăr unitatea de gândire și voință a compatrioților mei.

BĂLĂCEANU : Cu cine am onoarea ?

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC (*intervenție neapărată*) : Domnilor, aș dori să vă simțiți bine în continuare... Căpitane, urmează-mă. (*Cu severitate.*) Cine ți-a dat dreptul să te amesteci în discuții ?!

NEHODA : Calitatea mea de ofițer al Împăratului.

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC : Să uzezi de ea pe cîmpul de luptă ! Și numai acolo.

NEHODA : Înaltele distincții date de Împărat confirmă că am făcut-o cu credință !

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC : Ești necontrolat și lipsit de respect. Aș dori să-ți rețin și numele, pentru a transmite superiorilor tăi muștrările cuvenite !

NEHODA : Andrei Nehoda, Excelență !

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC : Ceh ! Minoritar ! M-aș fi mirat să fie altfel ! Poate, ești și din regiunea recent răsculată ?!

NEHODA : Nu, Excelență !

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC : Situația nu se schimbă ! Pleacă, imediat. E un ordin. (*Revine, cu zîmbetul de rigoare.*) Iată, domnilor, ce înseamnă democratizarea recepțiilor... Este, într-un fel, cam ceea ce se întîmplă cu națiunile mici care ajung, din cînd în cînd, la marile festinuri ale puterii : își dau în petic. Nu-i așa, domnule Bălăceanu ?

BĂLĂCEANU : Nu ! Admir curajul și conștiința căpitanului Nehoda, chiar dacă convingerile lui îmi sînt străine.

ATAŞATUL MILITAR ENGLEZ : Te pomești că ai fi primit și o provocare la duel din partea acestui intrus...

BĂLĂCEANU : Dacă ar fi făcut-o, da ! Mă iertați, doresc să-i vorbesc...

ATAŞATUL MILITAR FRANCEZ : Cred că e vremea să ne aducem aminte de veselie, domnilor. *Revenons a nos moutons.* ATAŞATUL MILITAR ENGLEZ (*în atmosferă*) : Iată un îndemn cum se cade !...

ATAŞATUL MILITAR FRANCEZ (*portită*) : Sînt fericit, Excelență, că subliniați acest lucru, dovedind că între Franța și Anglia n-au fost, în ciuda aparențelor, distanțe mai mari de un pas.

ATAŞATUL MILITAR ENGLEZ (*pe bunăvoință*) : Un pas ?

ATAŞATUL MILITAR FRANCEZ : Pasul Calais, domnule consilier.

(*Iar confeti și șampanie.*)

BLOWITZ (*apare, cu Russel, ca din pămînt, surprinzînd societatea*) : O clipă, Excelențele-Voastre, o singură clipă. În numele istoriei.

ATAŞATUL MILITAR ENGLEZ (*ştiindu-l de-acasă*) : Iar piticul acesta cu picioarele strimbe !

BLOWITZ (*carte de vizită*) : Mă numesc Heinrich Georg Stephan von Blowitz, trimisul celei de-a şaptea puteri europene : ziarul „Times“ ! (*Atitudini în consecinţă.*) Citiţiva dintre cei de faţă mă cunosc. Citesc în ochii domniilor-voastre bucuria întâlnirii. Aşa, cel puţin, cred, domnule reprezentant al Prusiei. (*Ecou.*) Nici nu mă îndoieste că domnul reprezentant al Angliei este un cititor de fiecare dimineaţă al ziarului nostru şi că are numai cuvinte de laudă în ce priveşte rubrica de politică externă.

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC (*prea multe evenimente pentru o singură zi*) : Domnule Blowitz, ca gazdă, îmi pot permite să vă întreb ce doriţi ?

BLOWITZ (*ştie ce doreşte. Simte că a cîştigat*) : Primatul unei corespondenţe pentru ziarul meu şi al colegului din România. De două săptămîni se dezbate aici treburile foarte importante şi opinia publică nu cunoaşte nimic. E un sacrilegiu, Excelenţă, să se tacă atîta vreme. În numele popoarelor, vreau vesti... Bănuiesc că nimeni nu este împotriva timpului...

ATAŞATUL MILITAR FRANCEZ : Fiind vorba despre „Times“, cred că e bine să discutăm.

(*Chipurile asistenţei arată că părerile sînt împărţite.*)

BLOWITZ (*piticul a devenit un pitic rău*) : Domnilor, vă mulţumesc în numele ziarului meu. Iată o întrebare pentru toată lumea : va fi pace în Europa ? Nu vreau decît răspunsuri sincere şi scurte, un fel de buletin meteorologic al vremilor ce vin. Ca gazdă, cred că este bine să încep cu dumneavoastră... (*După fiecare declaraţie, va rosti : „mulţumiri călduroase“, în limba maternă a diplomatului.*)

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC (*mai de voie, mai de nevoie*) : Va fi... Cu mari eforturi, dar va fi. De aceea ne străduim, aici şi în altă parte.

(*Blowitz se apropie de diplomatul turc.*)

MURAD : Aş vrea să fie...

ATAŞATUL MILITAR ENGLEZ (*piticul a ajuns la el*) : Va fi, domnule Blowitz. Mă mir că n-o ştiaţi de la Londra.

ATAŞATUL MILITAR FRANCEZ : Va fi pace atît timp cît va trebui !

ATAŞATUL MILITAR GERMAN : Evident, pacea este o chestiune de timp.

IGNATIEV (*de apus*) : Eu fac parte din alt continent, domnule Blowitz. (*De răsărit.*) Prognozele mele au altă scară...

BLOWITZ : Mai mult decît credeam, domnilor ! De aceea, vă rog, oferiţi şi prietenului meu din România răspuns la întrebarea pe care v-o pune în numele unui sfert din Europa.

RUSSEL : Ce credeţi, domnilor, despre România şi Serbia ?

ATAŞATUL MILITAR ENGLEZ (*bucuros că poate să spună adevărul său*) : Cunosce, cu aceste nume, doar două provincii ale Imperiului otoman. Ca state independente, puţin ne pasă dacă sînt sau nu.

ATAŞATUL MILITAR FRANCEZ (*Pas de Calais*) : Cred că sînt necesare ca state independente.

MURAD : Lăsaţi-mă, domnilor, în pace !

ATAŞATUL MILITAR AUSTRIAC (*cu o simpatie improvizată*) : Amintirile mele despre România sînt nostime. Cînd am stăpînit, pentru puţină vreme, Principatele, trebuia să pregătesc intrarea trupelor noastre în Bucureşti. Am căutat peste tot o muzică, o fanfară, dar n-am dat decît de tarafuri cu ţambale şi viori. Fanfare nu există. Bănuiesc că nici regimente nu prea sînt. Cred că o duc greu cu muzica, acolo.

ATAŞATUL MILITAR GERMAN : Se pare că va fi o iarnă grea, din cauza vînturilor ce bat din răsărit.

IGNATIEV : Cînd se vorbeşte de Bucureşti, îmi aduc aminte că acolo am văzut cea mai frumoasă femeie din viaţa mea. Vă asigur că drumurile mele vor trece în curînd prin capitala României. (*Lui Russel.*) Poate, chiar, să te întâlnească pe dumneata.

RUSSEL : Vă mulţumesc. Voi reproduce cu fidelitate absolută vorbele dumneavoastră.

IGNATIEV (*către Russel, luîndu-l de-o parte, aproape cu duritate*) : Probabil, ai observat că de cînd ai intrat te privesc cu o insistenţă teribilă.

RUSSEL : Mă flataţi, Excelenţă ! Toemai aveam impresia că mă neglijaţi...

IGNATIEV : În urmă cu patru ani, la Moscova, am cunoscut un tînăr ce îţi semăna pînă la identitate.

RUSSEL : Tatăl meu a fost, într-adevăr, acum vreo 25 de ani, prin Rusia, şi, se pare, nu toemai degeaba.

IGNATIEV : Tînărul despre care vorbesc eu era student în medicină, fiu al unei familii nobile poloneze şi un revoluţionar atît de periculos încît Ţarul ar fi foarte bucuros să-l vadă spînzurat de cel mai înalt felinar al Moscovei.

RUSSEL : Şi ce înălţime pot avea felinarele Ţarului, Excelenţă ?

IGNATIEV (*rău*) : Tînărul acela se numea Nikolai Konstantinovič Sudzilovski. Mă aşteptam să tresări auzind numele acesta.

RUSSEL : Dacă doriţi, pot tresări, pentru plăcerea dumneavoastră. Ar fi păcat să nu vă răspund, după atîta insistenţă şi străduinţă...

IGNATIEV : Poate va treasă și domnul Bălăceanu, cînd o să-i comunice această coincidență de care ți-am vorbit, domnule Sudzilovski.

RUSSEL : Exclus ! I s-a mai comunicat, de către trei spioni ai Ohranei țariste, în trecere prin București.

BLOWITZ : Și, acum, un ultim gest de măreție ! Istoria nu poate să vă vadă decît privind spre viitor. Am adus, după cum puteți observa, ultima cucerire a epocii, pentru imortalizarea momentului : fotografia ! Am nevoie, însă, să zîmbiți încrezători. Aparatul este perfect, dar e complet lipsit de imaginație. Dacă nu vede, nu consemnează... Așa, optimism, domnilor... Europa este, totuși, o familie... (*Face poza.*) Eu și colegul meu vă mulțumim pentru gestul istoric. Europa va afla adevărul despre eforturile dumneavoastră...

ATAȘATUL MILITAR AUSTRIAC (*divertimentul s-a terminat*) : Exceleața-Sa ministrul de externe Andrassy trebuie să sosească. Vă invit în sală, să-l întîmpinăm. (*Atașatii militari ies.*)

BLOWITZ : Iată o clipă de care trebuie profitat. (*Către Russel.*) Să ne așezăm, domnul meu. (*Hans apare, pentru a primi mulțumirile.*) Hans, dragul meu, ai fost adorabil. Ai corespuns situației. Ai reușit să ne aduci la momentul potrivit.

HANS (*durerile facerii*) : Dar, cu ce preț ? Cred c-am încărunțit complet.

BLOWITZ : Marile înfăptuiri cer eforturi mari. Ai fost genial pentru a doua oară ! Cred că ai intrat în anul morții.

HANS (*încă mai e în dureri*) : Dacă domnul Salzberger ar ști că v-am dat voie, și cum v-am dat voie, m-ar da afară.

BLOWITZ (*nu poate suporta vorbăria ; e sătul de propriile lui gogoși*) : De ce mă faci să-ți stric firma ?! Crezi că nu știu că Salzberger te-a trimis cu noi ?

HANS : Domnule, domnule !

BLOWITZ (*joc de ași*) : Ești mic, Hans... Dar te iert, dacă îmi aduci două pahare. Și, cît mai repede, pentru că telegraful așteaptă.

HANS : Da, domnule ! (*Iese.*)

BLOWITZ : Ești cam trist, prietene.

RUSSEL : Revoltat...

BLOWITZ : Știu cam puține, domnii atașați, despre viitorul României. Ba, mai mult, îl neglijează. (*Argument subliniat.*) Dacă n-aveți fanfare...

RUSSEL : Te asigur, domnule Blowitz, că se vor alcătui în curînd muzici excelente, ale căror melodii se vor auzi la curțile Europei. Supărător de tare se vor auzi.

BLOWITZ : Blestemul României e așezarea geografică. Și va mai fi, crede-mă, dar, dracul știe, parcă blestemul ăsta și ajută, din cînd în cînd.

RUSSEL : Ești singurul om care a spus așa ceva...

BLOWITZ : L-ai văzut pe atașatul englez ? Grasul acela povestea, recent, unui prieten, reacția reginei Angliei la proclamația lui Kogălniceanu privitoare la situația popoarelor din Balcani.

RUSSEL (*o amintire care îl tulbură*) : Proclamația !... A fost unul dintre cele mai nobile glasuri care s-au ridicat vreodată pentru suferința omenească.

BLOWITZ (*cu resurse actoricești nebaneuite*) : Zice, Majestatea-Sa, ambasadorului : „La spune-mi, unde se află Principatele Române ?” „Între Dunăre și curbura Carpaților, Majestate.” „Mai precis și, dacă poți, fă o apreciere politică.” (*Au rămas trei puncte cardinale în lume.*) „Între Imperiul austriac, Imperiul rus și Imperiul otoman.” „O — se miră regina, regește. Un adevărat triumf al morții. Și mai vor independență ?!” „Au o mîndrie specific latină, Majestate !” „Și nu s-a găsit nici unul dintre cei trei coloși să le-o domolească ?” „Le-au ciopârțit din toate părțile, dar, degeaba !” „Crezi c-ar mai fi o altă cale ?” „Numai exterminarea, Majestate...” „E o glumă, domnule ambasador ?” „O convingere, Majestate.” „Atunci, ar fi păcat să se întîmple așa. S-ar limpezii prea repede cerul la gurile Dunării. Tot mai bine cu un cuib de viespi la poarta vecinilor, așa cum sună proverbul acela francezesc.”

RUSSEL (*lume, lume*) : Cuib de viespi, iată înțelegerea lor. Toți stăpînitorii sînt la fel.

BLOWITZ (*cu căldură*) : Ascultă-mă bine : toți îi știu pe români, dar se fac că nu au auzit de ei, pentru că nu pot auzi fiecare separat. Cînd aude unul, trebuie să audă toți, pentru că Munții Carpați sînt, de fapt, un gard peste care s-au înjurat toate puterile Europei.

RUSSEL (*răspunzînd cu aceeași căldură*) : Mă bucură interesul ce-l porți României, domnule Blowitz.

BLOWITZ : Am și scris de cîteva ori cele ce ți-am spus. Dar nu din dragoste, te asigur. Sînt o bestie fără țară și fără Dumnezeu, domnule. Tatăl meu e neamț, m-am născut în Cehia, am crescut în Franța și mă plătește cel mai mare ziar al Angliei. Atîta drojdie cită s-a strîns în mine putea crește aluat pentru un regiment de criminali. Dar, neputîndu-mă naște de o mie de ori, m-am făcut gazetar cu rare crize de obiectivitate. Insolentă, impertinență, insistență ! Iată tatăl, fiul și sfîntul spirit al gazetarului. (*Apare Hans, cu cele două pahare. Blowitz închină spre Russel.*) Pentru România și pentru destinul ei tragic, domnule.

RUSSEL : Nu pot, domnule Blowitz, să accept vorbele dumneavoastră. România are un destin mare...

BLOWITZ (*cu admirație, cu puțină ironie, cu tristețe și cu oarecare veselie*) : Măi, măi, încăpățînați trebuie să fie românii

- în fața destinului! Simt că, din treaba asta, aş putea câştiga puţină nemurire. Dacă porniţi războiul, îţi promit să plec corespondent la Bucureşti, şi să mă ia dracu' dacă n-am să fiu obiectiv până la sinucidere...
- RUSSEL** (*liric, aproape*): Domnule Blowitz, cuvintele dumneavoastră mă provoacă la o mărturisire. Destinele noastre seamănă, de parcă ne-ar fi dus aceeaşi apă. Doar că sîntem pe maluri diferite.
- BLOWITZ** (*pericol*): Ce aud, domnule?! Ai jucat dublu! Mărturiseşte.
- RUSSEL**: Eu sînt român doar prin adopţiune. Numele meu adevărat este Nikolai Konstantinovici Sudzilovski. Sînt polonez de origine, am studiat în Rusia şi m-am stabilit în România, de cîţiva ani. Lucrez la o gazetă socialistă şi sînt un revoluţionar convins. Numai cauzele drepte mă angajează! Cauza României este dreaptă şi, de aceea, caut prin orice mijloc să o servesc cu desăvîrşire. Deviza mea: devotament, devotament, devotament.
- BLOWITZ**: Domnule, ai reuşit să mă tulburi puţin. Mă simt de parcă aş fi găsit un frate... Ştii, poate şi eu aş avea un crez mai zdravăn în viaţă, dacă nu m-aş fi convins de mic că trăiesc pe o planetă murdară. Şi simt o dorinţă infernală de a-i murdări pe alţii. Lumea noastră e o junglă, domnule.
- RUSSEL**: Care ar trebui curăţată, aerisită şi redată oamenilor, prin adevăr!
- BLOWITZ** (*încină*): Pentru ce vrei tu, Russel!
- RUSSEL** (*acum poate încina*): Pentru adevăr, domnule Blowitz!
- BLOWITZ**: Fie! Dacă ai şti ce mult îmi ceri, mic, păcătosului... (*După consumarea momentului.*) La telegraf, băiete, singurul lucru de care mă tem... (*Ies.*)
- ANDRASSY** (*cu braţele deschise, cu familiaritate, lui Bălăceanu*): Din nou împreună?!... Cînd te-am văzut în sală, nu-mi venea să cred. Du-te, i-am spus lui Czegi, scoate-l în salon, şi în prima clipă liberă sînt la el!
- BĂLĂCEANU**: Mulţumesc cu emoţie pentru acest semn de prietenie...
- ANDRASSY**: Lasă, lasă, că ţi-am dat eu multe astfel de semne, şi tot ai uitat de mine!... Dar dau mereu, pentru că bătrînul Andrassy, cum mă porecliţi voi, răutăcioşilor, este un sentimental. Ține la prietenii din tinereţe...
- BĂLĂCEANU**: Viaţa confirmă că sînt singurele adevărate şi durabile...
- ANDRASSY**: Pe toţi vă am aici, la inimă... Pe tine, pe Anca, şi mai ştii tu pe cine... De tine îmi aduc aminte chiar din studenţie, cînd vorbeai despre Revoluţia Franceză ca despre venirea Mîntuitorului! Erai strălucitor... Ce tineri puteam fi! Jenant de tineri!...
- BĂLĂCEANU**: *Sic transit...*
- ANDRASSY** (*destulă politeţe, la obiect, dintr-odată*): Kogălniceanu te-a trimis, nu-i așa?...
BĂLĂCEANU (*cunoscîndu-i tehnica*): Da!
ANDRASSY: Ce vrea?
BĂLĂCEANU: Să vă aducă aminte că termenul pe care l-ai cerut Europei, la Constantinopol, pentru îndreptarea relor din Imperiul otoman, a expirat!
ANDRASSY (*uitarea e scrisă în legile omeneşti*): Nu mai spune!?... Nici nu mi-am dat seama. Să fie de vină bătrîneţea?...
Entre nous.
BĂLĂCEANU: Generalul Gorceakov e mai bătrîn ca noi, şi n-a uitat...
ANDRASSY (*pe bună dispoziţie*): Ce-a spus?! Mă prăpădesc după vorbele generalului...
BĂLĂCEANU: *La voie des armes est une nécessité.*
ANDRASSY: O, nu! Vorbele sînt ale Țarului! De la Napoleon încoaace, toţi Țarii se exprimă axiomatic. Face impresie!...
BĂLĂCEANU: Generalul mi le-a spus personal.
ANDRASSY: Amuzant! Amuzant!
BĂLĂCEANU: Dar am veşti şi de la Țar.
ANDRASSY: Din ce în ce mai interesant...
BĂLĂCEANU: Miine-dimineaţă va pronunţa declaraţia de război împotriva Turciei.
ANDRASSY (*cu înţelegerea faptului*): Surprinzător, dar, de data asta, Țarul s-a ținut de cuvînt! A aşteptat cît trebuia!
Aide-mémoire-ul vostru este bun.
BĂLĂCEANU (*momentul prietenilor*): În aceste condiţii, aş putea să aflu hotărîrea ta?...
ANDRASSY (*ca pentru alt subiect*): Pe la ceilalţi ai fost?
BĂLĂCEANU (*evident surprins*): Pe la cine?...
ANDRASSY (*începe îndepărtarea diplomatice*): Cum, pe la cine?... Pe la rudele tale din Viena. (*Are şi el aide-mémoire-ul lui.*) Pe la baronul Stork, pe la contele Karl, pe la cei care v-au dat atîtea ajutoare, de-a lungul vremii...
BĂLĂCEANU (*discuţie neplăcută*): Am fost.
ANDRASSY: Bănuiesc că aţi discutat şi despre această situaţie...
BĂLĂCEANU: Da!
ANDRASSY: Ei ce spuneau?
BĂLĂCEANU: Ştii prea bine! N-au simpatizat România niciodată!
ANDRASSY (*viclean, sentimentalizat*): Atunci?... Pot eu face altceva?... Nu sînt decât cel ce le face cunoscută public voiaţa! E drama mea, ca ministru de externe al Guvernului imperial: nu pot avea simpatii personale!
BĂLĂCEANU (*la adevăr*): Trebuie să înţeleg că Austria e hotărîtă să rămînă de partea Turciei, în viitorul conflict?... Vreţi să sacrificaţi din nou România, Excelenţă?!...

ANDRASSY : Ce observ ?! Cînd te înfurii, vorbești în termeni protocolari. Devin, dintr-odată, Excelență !... Sintem doar în intimitate, Bălăceanu...

BĂLĂCEANU : Lucrurile sînt prea clare...

ANDRASSY : De aceea îmi și permit să-ți reproșez, ca între prieteni vechi : românii tăi n-au manifestat destulă încredere în noi. Ba, mai mult, în ce te privește, aceasta te acuză.

BĂLĂCEANU : În ce sens ?!

ANDRASSY : În sensul cel mai bun al cuvîntului. Să fi uitat, oare, că adevăratul singe albastru al familiei tale își are originea aici ? Tu, cum se spune, ești gine-rele Vienei și n-ar trebui să ai atîta por-nire răutăcioasă împotriva mătușilor și un-chilor de aici. S-ar putea îndepărta de tine, de Anca...

BĂLĂCEANU : Acești unchi și mătuși ne sînt străini !

ANDRASSY : Străini, zici ?!

BĂLĂCEANU : Atîta vreme cît nu înțeleg destinul țării mele, da !

ANDRASSY : Deci, așa stau lucrurile ? A-tunci, află că abia așteptam un prilej să-ți spun : avem în vedere un țel mult prea mare, ca să îl uităm în fața unor rugămînți naționale. Fie chiar alc Româ-niei. Vrem ordine în Europa !

BĂLĂCEANU : Se cere, însă, o nouă ordine ! În numele umanității ! Se cere securitatea tuturor.

ANDRASSY : V-am dat securitate deplină, prin Tratatul de la Paris. Dacă îl calcă, declarîndu-se neatințat, România va ră-mîne singură, nefiind cheazășuită de ni-meni ! Vă avertizez că drumul pe care porniți îl faceți pe seama voastră ! *À vos risques et périls !*

BĂLĂCEANU : Așa stînd lucrurile, vom gin-di în consecință !

ANDRASSY (revenînd pe calea prieteniei) : Ascultați-mă, că vă sînt un amic sincer. Nu vă prinde pe voi să luați armele, ca sîrbii, muntenegrenii, bosniacii sau herțe-govinii, care fac din asta o meserie, care nu pot trăi decît bătîndu-se. Voi ați cu-noscute civilizația Occidentului și, de aceea, n-ar trebui să dați prea multă ascultare nici rușilor. Ei vă îndeamnă la război cu turcii.

BĂLĂCEANU : Excelență, țin să afirm sus și tare că am luat hotărîrea neatințării în afara oricărei influențe străine. Rușii sînt prea plini de rolul lor mesianic. Nu vor ca un alt popor creștin să contribuie la eliberarea creștinilor din Orient. *On est trop égoïste, Votre Excellence !*

ANDRASSY : Dar mai lasă dracului protoco-lul, Bălăcene ! Vorbim omeneste ! Vreți, totuși, independență ? Asta nu se poate fără să treceți Dunărea ! Și, asta e o aventură !

BĂLĂCEANU : Fiți conștienți că, înainte de a hotărî, ne-am gîndit și la asta de două ori. O înfrîngere ne-ar ucide pe toți, fără excepție.

ANDRASSY : Și la ce v-ați mai gîndit ?... Să-ți spun eu ! Ambasadorul Angliei mi-a adus la cunoștință, din surse bine infor-mate, că Prințul Carol, după pasul inde-pendentei, dorește să mai facă încă unul : peste Carpați, la noi, să alipească Româ-niei Transilvania, Bucovina, Banatul și mai știu eu ce !

BĂLĂCEANU : Mă mir că privești această do-rință ca pe o nouă. Ea a existat neîntre-dunat în sufletul poporului nostru, în numele unității românilor de pretutindeni.

ANDRASSY : Cînd să mă aștept și la asta ?!...

BĂLĂCEANU : La timpul potrivit, Excelen-ță.

ANDRASSY (zarurile au fost aruncate, con-turile, încheiate) : Tot student, domnule Bălăceanu ! Tot romantic ! Eu nu mai pot fi. Și nici nu mi-ar plăcea. Locul de unde vîd eu lumea cere păr cărunț și nepu-tința de a visa.

BĂLĂCEANU : Cînd nu mai visăm, putem împietri, spunea poetul.

ANDRASSY (nu mai există decît protocol, diplomatie și inerție) : Nu-i așa că am făcut bine că am dat balul acesta la Ho-telul „Imperial“ și nu la Palat ? A fost mai intim. Mă simt atît de bine cînd vîd că oamenii petrec... Cînd curge muzi-ca în valuri și toată lumea uită de tine, lăsîndu-te să-ți aduci aminte de tinerețe... Ce tineri am fost odată...

BĂLĂCEANU : Jenant de tineri !, Excelență.

Tabloul III

(La un punct de frontieră al Imperiului habsburgic cu România. Bălăceanu și Anca ; în apropiere, un soldat.)

ANCA : De ce te agiți atît de mult, Ioane ?

BĂLĂCEANU : Nu-mi plac situațiile neclare. Reținerea noastră la punctul de frontieră ascunde ceva ciudat. Toate formele sînt în regulă ! Atunci ?

ANCA : Ne trebuie puțină răbdare și totul se va lămurii.

BĂLĂCEANU : Așa se pîdesc infractorii. (Către soldat.) Kamerad...

PETRU : Apăi, cu mine puteți vorbi româ-nește, că io mi-s român.

ANCA (surprinsă și amuzată) : De aceea te uitai așa la noi ?

- PETRU (*afectuos*): D-apăi, ce-ai crezut? Că doară, cu drag m-am uitat.
- ANCA (*cu dojană*): Totuși, trebuia să ne dai un semn că înțelegi ce vorbim. Mai înainte am spus chiar vorbe grele despre dumneata.
- PETRU: Puteați să mă și înjurați. Dacă mă înjurați românește, era mai mult decât o mângâiere.
- BĂLĂCEANU (*la ordine*): Atunci, fii bun și spune-ne de ce ne-ai adus aici și de ce, pe drum, n-ai rostit măcar un cuvânt românesc.
- PETRU: Așa a fost ordinul, mă rog! Domnul ofițer mi-a comandat să vă conduc până aici și să nu vă spun nici o vorbă pe drum. Odată ce s-o terminat drumul, pot vorbi în pace.
- BĂLĂCEANU: Ce vrea domnul ofițer de la noi? Putea să vină să se prezinte, cel puțin. Așa cerea orice protocol...
- PETRU: Apăi, zice că vă cunoaște.
- BĂLĂCEANU: De unde ne cunoaște?
- PETRU (*ardeleneste*): Asta, numai dumnealui vă poate spune. Dar să nu vă fie frică de nimic. Domnul ofițer e om tare cumsecade. Noi, de zece ani sintem împreună.
- ANCA: Ești soldat, de zece ani?
- PETRU: Mult și greu, ce-i drept, doamnă. Și-am făcut și război, pînă-n Italia. Dar acum e bine, c-am venit spre casă. Noi sintem de prin satele astea de la graniță. De la Brașov mai la vale. Și mulțam lui Dumnezeu că am ajuns într-un loc unde să ne bucurăm ochii. Uite-te și dumneata. Cînd privești în stînga, sînt români, la dreapta, la fel, iară dincolo de muntele cela, e România. Ce poate visa omul, mai frumos?
- NEHODA (*intrînd, m'întărește*): Omagiile mele, doamnă, bine ați venit la noi, domnule Bălăceanu.
- ANCA: Domnul Nehoda!
- BĂLĂCEANU: Nu mă așteptam, domnule Nehoda!
- NEHODA: Sînt fericit că vă văd. Mărturisesc că m-am bucurat, cînd am văzut pașapoartele dumneavoastră.
- BĂLĂCEANU (*cu reproș prietenesc*): Bine, dar puteai să ne spui, măcar...
- NEHODA: Îmi cer scuze pentru abuzul de a vă reține pînă la trenul următor. Regulamentul, însă, mi-o permite. Era singura mea șansă de a mai sta cîteva ore în compania dumneavoastră. Poate, nu v-aș mai fi întâlnit niciodată.
- ANCA: Ei, domnule Nehoda, n-au intrat zilele în sac.
- NEHODA: Noi, militarii, nu sintem niciodată siguri de ziua de mîine. V-am mai spus, în acea seară minunată petrecută la Viena, de ce nu m-am căsătorit pînă acum: nu vreau să las o văduvă tină.
- ANCA: Ioane, tu te-ai gîndit vreodată la așa ceva?
- BĂLĂCEANU: Eu nu m-am gîndit la moarte niciodată.
- NEHODA: Nici nu aveai de ce. Românii n-au purtat războaie, de secole, și viața de militar acolo seamănă cu cea din operele noastre.
- BĂLĂCEANU (*tăios*): Cred că greșiți, domnule Nehoda.
- NEHODA (*revenînd*): Iertați-mă, de emoție, am uitat că sînt gazdă. În cîteva clipe, ne vom așeza la masă. O să vedeți, doamnă, cum se gospodăresc bărbații singuri.
- BĂLĂCEANU: Te supui unui control mai sever decît al unui general. Anca nu iartă nimic.
- NEHODA: De data aceasta, cred că va fi mai îngăduitoare. Întîlnirea noastră coincide fericit cu alt eveniment.
- ANCA (*curiozitate specifică*): Anume?
- NEHODA (*între melancolie și solemnitate*): Azi se împlinesc douăzeci de ani de cînd am îmbrăcat haina militară.
- ANCA (*pe bucurie*): Vă dorese să ajungeți general.
- BĂLĂCEANU (*pe solemnitate*): Multă fericire și sănătate.
- NEHODA (*despre el, despre lume*): Să nu vă surprindă că sărbătoresc acest eveniment aici, la un pichet grăniceresc, la cea mai îndepărtată graniță a Imperiului. Colegii mei fac aceste banchete strălucitoare la Viena, invitînd toate rudele și prietenii. Eu, însă, n-am pe nimeni, în afara acestor soldați, pe care m-am străduit să-i învăț două lucruri: să-și iubească Împăratul și gloria Imperiului. Ei sînt copiii mei, frații mei, prietenii mei. Patru dintre ei, cu permisiunea dumneavoastră, ne vor fi omezeni.
- ANCA: Ce sărbătoare emoționantă, domnule Nehoda!
- NEHODA (*răspunzînd cu eleganță emoției*): Podoaba acestei sărbători veți fi dumneavoastră, doamnă. Băieții mei vor fi copleșiți. (*Soldatului i se alătură alți trei soldați.*) Priviți garda mea de onoare. Sînt cei mai vechi militari din subordinea mea: un ungar, un ceh și doi români ardeleni. De cîți ani îl servim împreună pe Împărat?
- PETRU: De zece, domnule căpitan.
- IANACEK: De zece!
- ATTILA: De nouă!
- PAVEL: De zece.
- NEHODA: Iar eu comand această companie de zece ani. Nici un act de indisciplină. Treizeci de eroi căzuți cu fața la inamic... Domnule Bălăceanu, vă dați seama ce înseamnă acest lucru...
- BĂLĂCEANU: Vă înțeleg mîndria.

NEHODA : Mă bucur. Și mă bucur cu atât mai mult cu cât în acea seară, la Viena, ați contrazis vehement afirmația mea că numai Imperiul habsburgic, această adunare de popoare conștiente, poate oferi omului fericirea de a se dăruia total.

ANCA : A fost o discuție de principii, într-o societate de intelectuali...

NEHODA : Eu merg rar în astfel de cercuri și, de aceea, reacționez ciudat. Activitatea mea se desfășoară în relații directe cu oamenii, fără ocolișuri. Este dură, îmi dau seama, de aceea, desigur, înțelegeți, că în primul moment mi-a venit să vă provoc la duel.

BĂLĂCEANU (neliniștit) : Dar, domnule Nehoda, v-am explicat : n-a fost pentru a vă înfrunta pe dumneavoastră, personal. De aceea v-am și căutat, imediat după incident.

NEHODA : Gestul acela nu-l voi uita niciodată, domnule Bălăceanu ! Și faptul că a doua seară ați acceptat invitația de a ieși împreună... Sînt pentru mine amintirile cele mai frumoase de la Viena.

BĂLĂCEANU : Mulțumesc.

NEHODA : Mi-am dat greu seama, atunci, că nu puteam cere cetățeanului unei alte țări, cu alte moravuri, cu altă înțelegere asupra vieții, să pătrundă această realitate unică : popoarele își găsesc unitatea de gândire și forța numai în acest Imperiu. (Către Bălăceanu și numai lui.) Păstram regretul că nu v-am putut demonstra practic eroarea dumneavoastră. Acum am șansa de-a v-o dovedi !

ANCA : Să uităm, totuși, discuția de la Viena.

NEHODA (crez de o viață) : Nu pot, doamnă. Pentru aceste idei m-am bătut pe front, am dobîndit șapte înalte decorații și port patru răni adînci. Este rațiunea existenței mele.

BĂLĂCEANU : Domnule Nehoda, trăinicia sentimentelor și convingerilor pe care le aveți vă onorează. Sînt sincer emoționat de gravitatea vorbelor dumneavoastră, dar aș vrea să știți că nici eu nu-mi schimb părerile de la o zi la alta.

NEHODA : Sînt convins. Tocmai de aceea am păstrat în suflet, atîta timp, dorința de a v-o demonstra.

BĂLĂCEANU : Considerați, deci, că cele afirmate atunci le cred la fel de adevărate și azi. Imperiile sînt închisori ale popoarelor și se vor desface în bucăți, ca niște jucării prost meșteșugite. Afirm aceasta, indiferent de riscul pe care îl comportă.

NEHODA : Fiți siguri că peste cîteva ore veți fi în trenul ce vă va duce în România. Vă dau cuvîntul meu de ofițer. Dar înțelegeți că nu pot să nu opun crezul meu convingerilor dumneavoastră. Iată șansa mea : acești patru soldați. Veți ve-

dea imediat unitate lor de vederi și spiritul lor de sacrificiu. (Li s-a adus băutura.) Să închinăm cu prietenie, ca înaintea unei întreceri cinstite. La mulți ani, doamnă ; la mulți ani, domnule ; să trăiți, băieți !

SOLDAȚII : Să trăiți !

PETRU (cu emoția momentului) : Domnule căpitan, noi toți delaolaltă ne-am gîndit că azi e ocazia să vă dăm un dar care să vă amintească de noi ori de cîte ori îl veți vedea. Ne-ați grijit ca pe copiii dumneavoastră, și noi vă dăm sabia asta s-o puneți sub portretul de acasă...

NEHODA : Mulțumesc, băieți ; dragii mei băieți ! Venind vorba de daruri, m-am gîndit și eu la ceva. Este un vechi obicei al Armatei imperiale, ca ofițerii să îndeplinească, în astfel de ocazii, dorințele celor mai buni subordonați. Cereți, copii mei, cu încredere. Rareori am putut fi dărnice cu voi. Începe tu, Janacek.

JANACEK (copleșit) : Eu aș avea o dorință, pentru toată viața mea. Țineți-mă în compania dumneavoastră. Știți că n-am pe nimeni, decît pe dumneavoastră. N-am pămînt, n-am casă, și sînteți ceh ca și mine. Nu mă lăsați altcuiva. Cine nu-i de-al tău, te prigonește.

NEHODA : Bine, Janacek. Noi o să fim mereu împreună.

ATTILA : Martor mi-e bunul Dumnezeu că v-am slujit cu credință, domnule căpitan. De nouă ani sîntem împreună. Dacă puteți, îngăduiți-mi să mă las la vatră.

NEHODA : Attila, te-a tulburat și pe tine, primăvara ? (Amuzat, către Bălăceanu și Anca.) Știți, primăvara și toamna, pe unii dintre țărani mei îi apucă o nostalgie a cîmpului, o chemare, ca a păsărilor călătoare. Eu îi spun „boala pămîntului“. (Către Attila.) Mi se pare că tu n-ai suferit pînă acum.

ATTILA : Nu, domnule căpitan.

NEHODA : Lasă că-ți trece și ție, Attila. Ungurii au sînge iute, de războinici, bărbătesc. Cum o suna goarna, uși de boala ta.

ATTILA : M-aș așeza și eu la ale mele. Mă tot cheamă acasă...

NEHODA (admonestîndu-l) : Attila, vrei să lași oastea Împăratului ? Vrei să mă lași pe mine ?

ATTILA : Eu, pentru dumneavoastră am rămas, mereu... Deși rana pe care o am îmi dădea dreptul să plec din armată... Sînt că trece vremea și încă n-am arat și n-am semănat cît a trebuit. Ieri-noapte m-am visat mai bătrîn ca tata.

NEHODA (cu durere și severitate) : Vei pleca, Attila, dacă asta ți-e dorința. Mă despart de tine ca de o rudă adevărată.

ATTILA : Iertați-mă, domnule căpitan, dar altfel nu mai pot. N-aș vrea să mă găsiți, într-o dimineață, mort între buruieni...

NEHODA (trecînd de la Attila la Petru și la Pavel, ca de la un gînd rău) : Stîmătă doamnă, domnule Bălăceanu, iată doi

frații gemeni, Petru și Pavel. Sint răsimi din satele vecine cu punctul nostru de frontieră. Contrar uzanțelor Armatei imperiale, am cerut colonelului Kraus să le permită să-și satisfacă stagiul aici. Credința lor pentru Imperiu și Împărat a fost exemplară. Așa-i, băieți ?

PETRU și PAVEL : Așa-i, domnule căpitan.

NEHODA : Voi ce-ați vrea ? Dar spuneți fără ocolișuri și fără pilde.

PETRU : Vă spunem mâine, domnule căpitan.

NEHODA (*amuzat, cunoaște marfa*) : Ziua darurilor e una, s-o știți bine. Aici nu-i piață, nu-i tocmală ! E armată, măi apostolilor.

PETRU și PAVEL : Este, domnule ofițer.

NEHODA (*cu șagă*) : Sau vi s-a făcut și vouă de înșurătoare ? (*Cu permisiunea doamnei.*) Aveți vreo Mărie sau vreo Ileană ? (*Cu permisiunea domnului.*) Le-ați găsit cam repede...

PAVEL : Nu, domnule căpitan ! Nu le-am găsit !

NEHODA : Mie să-mi spuneți când le găsiți și să mă puneți naș. Sau la asta nu v-ați gândit niciodată ?

PETRU : Ne-am gândit, dar n-aveți doamnă. Singur nu se poate.

PAVEL : Și popa nost' e ortodox.

NEHODA : Doamnă o să găsim noi, pentru cât trebuie la o nașie, iar cu popa mai discutăm. Schimbăm crucea de pe stînga pe dreapta, și gata. (*Amuzat, în continuare.*) Hai, măi băieți, gândiți-vă repede și spuneți. Mîine nu mai avem vreme de așa ceva.

PETRU : Domnule căpitan, noi nu vrem să fim dezertori.

NEHODA (*clopote, clopote*) : Dezertori !? Unde ați învățat voi cuvîntul ăsta ? De la mine ?

PETRU : Nu !

NEHODA : Atunci ?

PETRU : Noi vrem să ieșim cinstiți din armată.

NEHODA : Să ieșiți din armată ? Și ce-o să faceți ? O să cărați bălegar pe cîmpuri, ca Attila ? (*Reproș social.*) Nu vă puteți omorî viermele ăsta țărănesc din voi.

PETRU : Noi, pentru altceva...

NEHODA : Ia să vedem noi, pentru ce ?

PAVEL : Vrem să trecem în România.

PAVEL : Și, ca militari, am fi declarați dezertori.

NEHODA (*cataclism*) : Să treceți în România ?! Ce să căutați voi acolo ?

PETRU : Au plecat foarte mulți de la noi din sat. Am auzit că și din alte regimente au plecat.

PAVEL : S-au înrolat în armata română.

NEHODA (*puțin dispreg*) : Vreți și voi să vă luptați cu turcii ?

NEHODA : Pentru așa ceva am dreptul să vă împuşc. O știți ?

PETRU și PAVEL : Da, domnule căpitan !

NEHODA : Insuși Cancelarul imperial a semnat o astfel de lege. Și, dacă am s-o aplic ? Și, va trebui s-o fac !

PETRU : De aceea am vrut să vă spunem dorința noastră abia mîine.

PAVEL : Dac-ați vrea să ne împuşcați, să nu ne împuşcați cu martori.

NEHODA : Ce stupid am fost, să vă arăt mîrinimia mea ! Cui ? Cui am arătat-o ? (*Zdrobit de realitate.*) Ați înnebunit cu toții ? Culcat !... Drepti ! Culcat ! Drepti... V-ați revenit ? Uitați-vă la mine, să văd ce gînduri zac în ochii voștri. (*Lup încolțit.*) Abia ați așteptat o slăbiciune sentimentală de-a mea, ca să vă arătați adevărata față. În voi și-a pus Împăratul nădejdea ?! Voi sinteți stîlpii Europei ?! (*Fiară lovită.*) În voi am crezut eu ?

JANACEK : Eu, domnule căpitan...

NEHODA (*către Janacek*) : Taci ! Nu vezi ce se întîmplă în jurul tău ? Cum mi-am pierdut viața în zadar ?! (*Apropiindu-se de Attila, pentru o confruntare grea.*) Attila, să știi că mai am puterea să te întreb o dată. Trebuie să iau o hotărîre foarte importantă pentru mine, și încă n-am destulă otravă în suflet s-o înfăptuiesc. Attila, mai vrei să pleci ?

ATTILA (*cu durerea faptului*) : Cu voia dumneavoastră, da, domnule căpitan.

NEHODA (*iritat de hotărîrea lui, către Petru și Pavel*) : De voi nu mă mai îndoiesc, de-acum, și presimt că, dacă nu veți muri dincolo de Dunăre, o să veniți încoace și o să trageți în cel ce v-a învățat să țineți pușca în mînă. (*Cutremurat.*) Veți trage în mine ?

PETRU : Nu, domnule căpitan.

NEHODA (*poarta adevărului*) : Dar în cine ? Dacă tot eu voi fi în partea asta a muntelui ?

PETRU : În dușmani...

NEHODA (*auzind un semnal de tren*) : Fiți fericiți, domnule Bălăceanu, demonstrația s-a terminat ! Aveam neapărată nevoie de ea ! Doamnă, regret că v-am oferit un spectacol pentru bărbați. Janacek, însoțește-i pe dinșii pînă la tren. Plecați, plecați cu toții. Încă am dreptul să vă cer acest lucru și îmi place să profit de asta. Simt nevoia să rămîn o clipă singur, în centrul lumii, să mă judec cu ea.

(*Toți se retrag, după ce îl salută potrivit situației. Peste cîteva clipe se aude un foc de pistol. Din cerul lumii a căzut o stea.*)

Tabloul IV

(La București; în Sala de consiliu.)

BRĂTIANU (întrînd, cu greutatea momentului pe umeri): Domnilor, în fața împrejurărilor din afară, a fierberii ce stăpînește țara, Principele Carol I v-a chemat spre a vă consulta. Istoria a pus multe întrebări țării noastre, dar puține de gravitatea celei de față. Fiți, deci, uniți în dorința de a da țării un viitor luminat de biruință, pentru a putea spune că ne-am făcut datoria de români.

COSTACHE: Rog pe domnul prim-ministru Brătianu să răspundă mai întîi unei întrebări.

BRĂTIANU: Vă ascult, domnule Costache...

COSTACHE: Sînt adevărate veștile că turcii au ocupat poziții dincolo de Dunăre și că au dat foc corăbiilor noastre?... Cu alte cuvinte, ne amenință cu război?

BRĂTIANU: Din păcate, din surse atît militare cît și diplomatice, aceste vești sînt identice: la 29 aprilie, au atacat teritoriul românesc, cu obuze.

COSTACHE: Atunci, situația este absolut îngrozitoare. Iar sîntem între ciocan și nicovală.

TACHE: Trebuia să ne așteptăm la o astfel de situație. Poarta nu putea rămîne indiferentă față de faptul că România a îngăduit trupelor rusești să treacă spre Balcani. Turcia a fost uitată! Are dreptul să se răzbune!

BRĂTIANU: Turcia este garantă, la fel ca Rusia, pentru neutralitatea noastră! Dar a uitat de aceasta. Noi n-am făcut decît ceea ce a stat în dreptul nostru.

BOZIANU: Cu atît mai bine. De aceea, găsesc că răspunsul nostru, cu toate cele întîmplate, este păstrarea într-o neutralitate onorabilă.

ANGHEL: N-o putem accepta, pentru nimic în lume! De-acum, neutralitatea înseamnă a oferi Turciei și Rusiei, drept teatru de luptă, țara noastră! O adevărată sinucidere!

COSTACHE: Atunci, să mergem cu rușii!

TACHE: Ești bătrîn, Costache, dar judecata dreaptă ți-a pierit!

COSTACHE: Dacă rușii tot sînt în țară, ce mai putem face?!

TACHE: Te dai cu Anghel și cu ceilalți, niște boieri ce nu-și știu gospodăria nici moșioarele de-o palmă... Ceea ce spui este răzvrătire împotriva stăpînului adevărat! Toți, pe cîți îi vezi aici, nu sînt altceva decît supuși ai Porții.

ANGHEL: Acum este nevoie de patrioți! Cum puteți să-l ascultați?!

POPESCU: Boierul Tache are, pe neaudea, dreptate! După tratate, noi trebuie să fim cu Poarta. A face o înțelegere numai cu rușii înseamnă a trece peste tratatele de neutralitate!

ANGHEL: Nu noi am făcut aceste tratate! Ne-au fost impuse.

POPESCU: Tocmai! Sînt pentru neutralitate. Altfel, domnilor, Europa și-ar întoarce fața de la noi. Dintr-odată, Europa ne-ar arunca într-o mare de ură și de dispreț, într-o, ca să zic așa, prăpastie politică.

ANGHEL: Ce știți dumneata despre Europa, domnule Popescu? O cunoști doar din jurnale! Nu vezi că Europa de care vorbiți nu există?! Față de cine să fim neutri, atunci?...

GHICA: Într-adevăr, starea de neutralitate nu mai poate continua. Pînă la urmă, am fi implicați și am culege numai rele de pe urma poziției de expectativă. Mai există, însă, o cale.

COSTACHE: Spune-o, domnule, poate o fi cea adevărată...

GHICA: Să propunem separat Guvernului austriac ca, în numele Europei, să ocupe România.

BALĂCEANU (ars): Să ne ocupe?

GHICA: Pentru a împiedica războiul dintre Rusia și Turcia!

BALĂCEANU: Nici cu Viena nu mai avem ce discuta. Vin de-acolo, domnule Ghica. Au întins mîna Turciei.

GHICA: Ce decepție!

BALĂCEANU: Pentru a vă consola, cît de cît, vă comunic că și ei s-au gîndit să ne ocupe! Dar nu temporar, ci pentru totdeauna.

GHICA: Aveam promisiunile Împăratului, sprijinul unității Europei...

BALĂCEANU: Știți ce i-a oprit?... Gîndul că în felul acesta ne-ar uni pe toți românii la un loc: moldoveni, munteni, transilvăneni, și am deveni cea mai numeroasă națiune a Imperiului. Se dovedește, astfel, că toate imperiile ne vor despărți, pentru că numai așa ne vor putea stăpîni.

TACHE: Așa ne trebuie, dacă nu sîntem fideli Porții!

BALĂCEANU: Cu ce credeți că ar fi mai bună o ocupație turcească, decît una rusească sau austriacă? Din nenorocire, le-am cunoscut pe toate trei, iar gustul lor e unul: amar!

COSTACHE: Domnilor, pentru Dumnezeu, nu vă dați seama că sîntem singuri în fața lumii?!... Rușii sînt în țară, turcii și austriecii ne dușmănesc... Pe cine să ne sprijinim, Doamne?!...

KOGĂLNICEANU (autor de istorie, a așteptat război clipă): Pe poporul român! Pe noi înșine!...

TACHE (în panică, datorită neașteptatei intervenții): Sîntem un popor neînsemnat! Avem nevoie de un stăpîn! Este o lege a istoriei!

KOGĂLNICEANU : Mai mincinosă lege nu cunosc ! Țara, în clipa de față, nu are voie să-și caute un stăpîn ! Țara are nevoie de independență, de libertate ! Și aceasta nu se obține cu adevărat nici prin alianțe militare, nici prin mila celor puternici ! Numai prin noi înșine !

ANGHEL : Așa e !

KOGĂLNICEANU : Toată lumea cunoaște trecutul meu ca pe o garanție a politicii prudente și de neutralitate.

TACHE : Fals, domnule Kogălniceanu ! Declarația către Europa, în apărarea bulgarilor și a sîrbilor, te acuză ca pe un imprudent ! Ai semnat-o personal !

KOGĂLNICEANU : Și, astăzi, faptele asupritorilor turci îmi dau dreptate. Am înțeles că nu puteam rămîne indiferenți, prin tăcere, în fața unor crime odioase, ce se comiteau aproape la porțile noastre !

TACHE : Ca ministru de externe al României, nu aveai dreptul să vorbești în numele lor. Sînt supuși ai Porții, ca și noi !

KOGĂLNICEANU (nu e un discurs : oficială) : Și, ca noi, caută să scape de asuprire. Iar dacă este vorba să păstrăm o neutralitate care înseamnă, de fapt, să nu ne ajutăm vecinii cu care am trăit și am visat o zi cînd noi, cei de-aici, vom stabili pacea și bunăstarea la Dunăre, nu sînt partizanul acelei neutralități. Este o neutralitate tragică !

GLASURI : Așa e !

KOGĂLNICEANU : De cîte ori am pornit să înfăptuim lucruri mari, noi sau strămoșii noștri, numai la independență ne-am gîndit ! Duhul armatelor lui Ștefan și Mircea, Mihai și Brîncoveanu, a încins și stăpînește inimile românilor de pretutindeni. Poporul vrea independența sa, unitatea sa națională, și aceasta este singura poruncă sfîntă căreia trebuie să ne supunem.

GLASURI : Așa e !

KOGĂLNICEANU : Am așteptat respectarea drepturilor minime din partea Puterilor garante, pentru că erau datorate să ni le asigure. Dar Marile Puteri ne pun în fața unei situații deznădăjduite ! (*Accentul istoriei.*) Ele sînt responsabile de ce se întîmplă, nu noi, domnilor ! Prin urmare, nimeni nu are dreptul să critice nici o acțiune de-a noastră ! Iar odată ce Rusia se mișcă într-un sens bun, alt drum decît alături de ea nu există.

ANGHEL : Kogălniceanu are dreptate.

GHICA : Sînt de aceeași părere ! Independență !

COSTACHE : Independență !

TACHE (*revenind, nebănuit de sigur*) : Dar ia gîndiți-vă, domnilor plini de entuziasm și de ifose : independența înseamnă război cu Poarta. Căci Poarta nu poate tolera lipsa de ordine și de respect față de stăpîn ! Gîndiți-vă ce vă așteaptă, dacă veți pierde războiul...

ANGHEL : Cauza noastră este dreaptă ! Vom

învinge !

TACHE : Copilării, Anghel ! Cauza dreaptă e a celui mai puternic ! Și, Poarta e atotputernică.

GHICA (*cu sens*) : Capetele turcilor noștri ar trebui să cadă întîi.

TACHE : Nu mă sperii cu una-cu două, domnule Ghica ! Deocamdată, vedeți dintr-o singură latură această complicată problemă a războiului. Dar, dacă se întîmplă cum vreau eu ?! Memoria mea va fi neiertătoare. Pe tine, Costache, te voi tăia în două, pentru uitarea datoriilor față de stăpîn ! Pe tine, Anghel, pentru instigare. Pe dumneata, domnule Kogălniceanu, pentru conducerea acestei acțiuni. (*Toți cei de față se ridică, amenințător.*) De ce mă privești așa ?! Am să v-o dovedesc !

KOGĂLNICEANU : Mă mir cum putem respira același aer !...

TACHE (*rău din rădăcină*) : S-ar putea să-mi aduc aminte și de asta, la vremea potrivită !

KOGĂLNICEANU : Ar trebui doar să ieși pe balconul acestei săli și să privești în piață, cum stau adunați mii de oameni, în așteptarea hotărîrii noastre. Nu te cutremură gîndul, ca român, că judeci altfel decît ei ?!...

TACHE : Cei de-afară sînt o mulțime neînmarmată și prost hrănită, pe care o singură companie organizată ar face-o una cu pămîntul ; sau i-ar schimba convingerile, imediat.

GHICA : E jignitor... Ce puțin cunoști poporul român, și cum te comporți în astfel de clipe decisive... Putem avea ezitări, putem avea îndoieli, cînd este vorba despre viața noastră, dar, cînd este în joc sufletul țării, trebuie să acționăm ca un singur om ! Să hotărîm, domnilor.

BRĂTIANU (*chemare caldă*) : Domnilor... Știm că pornim la un drum greu și simțim nevoia unei clipe de răgaz.

(*Toți se așază.*)

TACHE (*chemare rece*) : Prețuți clipa asta și întoarceți-vă ! Altă dată nu o veți putea cumpăra nici cu aur.

BRĂTIANU (*primește un bilet de la un ofițer, intrat pe replica lui Tache. Îl citește și se ridică, cu respectul cuvenit*) : Domnilor, Principele României ne trimite acest mesaj istoric : „Poporul a hotărît în numele nostru : independență, cu orice preț !” Domnule Kogălniceanu ! Principele Carol vă cere ca, în calitate de ministru de externe al României, să anunțați mulțimii marea hotărîre.

KOGĂLNICEANU (*emoționat, se îndreaptă spre balcon. Este o liniște de veacuri*) : „Sîntem o națiune independentă...”

TOTI : Trăiască Independența ! Trăiască România ! Trăiască Principele !

(*Uralele, clopotele și cîntecele trec moment în istorie.*)

Tabloul V

(Un colț de grădină publică din București. În mijloc, un foișor, de-a dreapta și de-a stînga, scaune. Atmosferă de duminică. Se aude o fanfară.)

PETRU : Hai și-om hodini oleacă, frățiuț.
PAVEL : Hai.

(Se așază, amîndoi, pe scaunele din stînga.)

PETRU : Bag samă că tot nu s-o întîns vestonul la mîncă. Ți-i cam scurt și-arăți cam rățiș.

PAVEL : D-apăi, n-o fost altul pe măsură ; doar ai fost de față.

PETRU : Ai dreptate, frățiuț. N-o fost ! Mă și mir că mai bag de vină. Da' vezi tu cum îi omul. Abia am așteptat să ne vedem în uniformă românească, și-acum o vrem croită la fix, ca la maistor !

PAVEL : Tu ai zis ! Eu îmi aduc aminte că-i mic numai cînd întînd minurile, uite-așa. Dar asta-i rar, și-apoi, nici nu mă interesează.

PETRU : Hai să nu supărăm pe Dumnezeu și să zicem mulțam că sîntem unde-am visat.

PAVEL : Frumos ciută fanfara asta. La inimă îți merge.

PETRU : D-apăi, nici nu-i modru ! Cîntă românește, frățiuț. Numa' să stai și s-ascuți. (O clipă, rămîn în ascultare, dar, apropiindu-se de ei sublocotenentul Alexandru Bălăceanu, care caută un loc, sar ca arși, cu exercițiul dintr-o altă armată) : "Trăiți, domnule sublocotenent. Poftiți pe scaun !

ALEXANDRU (cu bucuria tinărului ofițer) : Stați liniștiți, băieți. Trec dîncolo. Sînt scaune destule.

PETRU (după ce l-au așteptat să se îndepărteze) : Fain băiat, sublocotenentul ăsta ! Și cumsecade.

PAVEL : Aduce oleacă cu domnul căpitan Nehoda, da-i mai tînăr.

PETRU (junie în casa spînzuratului) : Pentru Dumnezeu, nu putuși tăcea ! Iar ini-ai adus aminte ! (Se așază, supărat.) Frățiuț ! Ia dă foaia aia din buzunar !

PAVEL : Las-o, că numa' necaz ne-o adus. Mai bine n-o cumpărăm.

PETRU : Măi, domnul sublocotenent tot foaia aia o citește...

PAVEL : Tulvai !

PETRU : Și la unul dintre domnii cei doi dinainte, tot asta am văzut-o.

PAVEL : Înseamnă că o mulțime de români citesc mîrșăvia aceea și numai noi doi știm adevărul curat ! Ce pot crede oamenii ăștia despre noi ?!...

PETRU : Eu nu pot îndura una ca asta. Dacă tac, bolunzese ! Haidem la domnul sublocotenent. Barem pe ciți putem, să-i anunțăm. (Se apropie de Alexandru.)

ALEXANDRU (puțin surprins de prezența lor) : Vreți să-mi spuneți ceva ?!

PETRU : Da, domnule sublocotenent.

ALEXANDRU : Spuneți...

PETRU : Domnule sublocotenent, noi sîntem frați gemeni și, de astă dragă dimineață, ne omoară gîndul că în foaia pe care o citiți a apărut o minciună sfruntată. Asta ! (Deget pe rană.)

ALEXANDRU : N-am citit-o !... E o notă diplomatică !

PAVEL : Citiți-o, și-apoi vom spune noi ce trebuia să scrie !

ALEXANDRU (citind) : „Autoritățile românești se dedau, la granița Imperiului, la acte condamnabile. Recent, un diplomat român a instigat la revoltă doi grăniceri, care și-au împușcat comandantul, un adevărat erou, omorînd după aceea și doi ostași bravi, ce erau de față. Guvernul și opinia publică austro-ungară atrag atenția...”

PETRU : Ați văzut ?! Minciuna minciunilor !

ALEXANDRU : Dar voi de unde știți că nu e adevărat ce scrie aici ?

PAVEL : Noi sîntem cei doi grăniceri despre care scrie.

ALEXANDRU : Nemaipomenit !

PETRU : Pe crucea și pe sufletul nostru de români : noi sîntem !

PAVEL : Dar noi n-am împușcat pe nimeni !

ALEXANDRU : Știu, băieți. Voi n-ați omorît pe nimeni.

PETRU și PAVEL (copleșiți ; suspectîndu-l dintr-odată) : Da' de unde știți ?!

ALEXANDRU : De la cei ce-au fost de față. Domnul Bălăceanu este tatăl meu.

PETRU (o mirare de patru persoane) : Ni, mă, ni ! Așa ceva nu se există, domnule !

PAVEL (o bucurie de patru inimi) : Peste cine să dăm noi, la București ! Bag samă, tot există un Dumnezeu al românilor, care le poartă de grijă.

PETRU : No, ce ziceți de minciuna din foaie ?!

ALEXANDRU : Este o înscenare oribilă a autorităților austro-ungare ! Tatăl meu a protestat oficial !...

PAVEL : Nici nu se putea altfel.

ALEXANDRU : Trebuie să știți că și ceilalți doi grăniceri au fost omorîți mișelește, ca să poată arunca vina pe românii din Transilvania. Au fost găsiți împușcați, nu departe de Nehoda.

PETRU : Janacek și Attila, împușcați ?...

ALEXANDRU : Da !

PAVEL : Dragii de ei ! Or scăpat de războaie prin lume și-i omoară țara lor...

PETRU : Nu vă supărați, domnule sublocotenent, dar noi i-am iubit pe oamenii ăștia. Am tinerit cu ei și nu meritau așa ceva...

MARIA (*se oprește din drumul ei*) : Alexandru ?

ALEXANDRU (*pe drumul inimii*) : Maria ?!

PETRU (*cu drumul lor*) : Vă rugăm să ne îngăduiți să ne retragem. (*Ies.*)

MARIA : Îți stă minunat în uniformă ! Ești frumos, Alexandre ! Sint mândră de tine !

ALEXANDRU : Nu te cred decît dacă mai spui încă o dată...

MARIA : La uite cît dai tu pe vorbele mele !... Nu-ți spun !

ALEXANDRU : Zău, Maria... Tare-aș fi vrut să-mi mai spui. Aș fi rămas cu vorbele astea în suflet pentru totdeauna.

MARIA : Pentru nimic în lume. Te pedepesc, pentru că n-ai venit la nunta mea. Unchiul și mătușa erau în străinătate, dar tu ? Zău, nu mă așteptam !

ALEXANDRU : Ați petrecut voi și fără mine. Știi doar că sint un strică-chef...

MARIA : Crede-mă, Alexandre, am plins toată noaptea de ciudă, adînc, așa cum plîng miresele. (Tare aș fi dorit să fii de față. N-am avut pe nimeni din familie. Doar prieteni și prietene. Și, eu de tine aș fi avut nevoie.

ALEXANDRU : Să cred cu adevărat, Maria ? Poți să-mi spui și de ce ?

MARIA : Să-mi iau adio de la lumea aceea îndepărtată, a copilăriei mele, pe care ți-o datorez.

ALEXANDRU : Mă bucur că n-am fost, Maria ! Ti-aș fi luat-o ! Așa, rămîne a ta, pentru totdeauna.

MARIA : De data asta n-am glumit, Alexandre. Dar te voi pedepsi iar. Merg să-l caut pe Russel. Trebuie să fie cu domnul Mircea Rosetti, pe-aici...

ALEXANDRU : Eu rămîn. Am un consemn cu cineva.

PETRU : Tot noi sîntem, domnule sublocotenent. Iertați-ne că ne-am întors, dar am uitat să vă rugăm ceva.

PAVEL : Spuneți multă sănătate la domnul și doamna Bălăceanu. Ni-i dor de ei...

ALEXANDRU : Așa am să fac. Dar voi, țineți minte ce vă spun : casa aceea mare și albă e a noastră. Căutați-ne cînd aveți vreme. Vreți ?

PAVEL : Cum să nu ! Știți cum fi cîtana — ar mai merge, din cînd în cînd, și pe la neamuri... (*Ies.*)

RUSSEL (*intrînd, presimte o discuție între bărbăți*) : Mă aștepți de mult ?

ALEXANDRU (*asa este : o discuție între bărbăți*) : Nu. Mi-a făcut chiar bine că ai întîrziat puțin.

RUSSEL : Credeai că nu vin ?

ALEXANDRU : Eram convins că vei veni. Altfel, nu-ți scriam.

RUSSEL : Mă bucură încrederea ta, Alexandre.

ALEXANDRU : Russel, la noapte plec pe frontul de la Dunăre.

RUSSEL : Presimțeam. Acțiunile se precipită. Războiul își arată zîmbetul negru...

ALEXANDRU : În fața acestui eveniment, încerc o presimțire rea. De aceea, n-am anunțat pe nimeni despre plecarea. Despărțirile mi-ar fi răscolit sufletul și nu mă simțeam pregătît pe deplin...

RUSSEL : E omenesc ce spui.

ALEXANDRU : S-ar putea ca totul să nu fie decît o emoție încă neîncercată, care mă stăpînește de la apariția în ziare a primelor nume de eroi căzuți la datorie. Ciudat, unul dintre ei purta numele meu.

RUSSEL : Intr-adevăr ! Prea multe nume. Și România n-a intrat încă în război, cu adevărat !

ALEXANDRU : Nu din lașitate îți vorbesc, Russel. Sint hotărît să lupt cu tot devotamentul și nu mă sperie nici eventualitatea morții !

RUSSEL : Jur că n-am crezut altfel.

ALEXANDRU : Te-am ales cu bucurie pentru clipele acestea tulburătoare. A fost dat ca tu să alungi din mine aburii albaștri ai adolescenței. Și, asta nu se uită niciodată !

RUSSEL : Nu mă simt vinovat, Alexandre.

ALEXANDRU : Tocmai de aceea, țin să aflu de la mine cele ce urmează : am iubit-o pe Maria cu toată ființa și arde și astăzi în mine aceeași flacără sfîntă de dragoste.

RUSSEL : Am simțit din prima clipă...

ALEXANDRU : Nu era o dragoste vinovată. Pentru că Maria nu este verișoara mea adevărată. Tot jocul copilăriei noastre a fost bîciuit de acest adevăr, pe care îl cunoșteam doar eu. De aceea, te rog, orice s-ar întîmpla, să nu-i distrugi convingerea înrudirii noastre.

RUSSEL : Nu se mai poate, Alexandre...

ALEXANDRU : De ce mă încerci cu răul, Russel ?

RUSSEL : Faptul că n-ai venit la nuntă a necăjit-o mult pe Maria. Pentru ca s-o liniștească, mama ei adoptivă i-a mărturisit adevărul, justificînd astfel totul.

ALEXANDRU : Simt ceva străin în glasul tău.

RUSSEL : Poate... Dar nu este altceva decît recunoștința mea pentru că m-ai salvat de la o nouă deportare în Siberia, netrădîndu-mi adresa atunci cînd ai fost întrebat de urmăritorii mei.

ALEXANDRU : Eh, o nimica toată... Auzi, Russel ? Pleacă fanfara din parc... Trebuie să plec și eu... La revedere.

RUSSEL : La revedere...

(Alexandru se retrage, ca în vis. Russel îi face semne cu mina.)

MARIA : Alexandre ! Alexandre !

RUSSEL (pentru ce a fost, pentru ce va fi):
Te iubesc, Alexandre, ca pe fratele meu adevărat...

MARIA : Strigă-l să stea, pentru Dumnezeu!

RUSSEL : Nu se mai aude nimic, de lumea asta...

Tabloul VI

(La București, la Consiliul de Miniștri.)

ROSETTI : Primiți gândurile mele cele mai bune, pentru marea misiune ce vă așteaptă. Timpul își cheamă întotdeauna oamenii pe care îi merită. Fiți sigur de înțelegera mea, de sprijinul meu.

KOGĂLNICEANU : Mulțumesc cu căldură, domnule Rosetti.

ROSETTI : Împotriva uzanțelor, am pregătit o surpriză noului nostru ministru de externe.

KOGĂLNICEANU : Chiar ?

ROSETTI : E mai mult decât potrivită, credeți-mă.

(Intră doctorul Russel.)

KOGĂLNICEANU : Doctorul Russel ?

RUSSEL : Nu te așteptai, domnule Kogălniceanu...

KOGĂLNICEANU : Aici ! La sediul Consiliului... Recunoașteți că am dreptul să fiu surprins.

RUSSEL : Deprinderi de revoluționar... Dacă aș apărea numai unde sînt așteptat, ar pieri tot hazul vieții mele.

ROSETTI : Vă las. Rolul meu a luat sfîrșit.

KOGĂLNICEANU : Aș dori să rămîi. Insist, chiar.

RUSSEL : Nu trebuie să te superi pe prietenul meu, și nici pe mine, că forțăm puțin ușa Cabinetului. Voiam neapărat să vin să vă spun convingerea mea. Zilele de azi au o aură istorică.

KOGĂLNICEANU : Cine știe, doctore !...

RUSSEL (cu optimismul care nu l-a părăsit niciodată) : Am harul istoriei, cum alții au reumatism. Eu simt timpul, nu vremea ; altfel, nu mă apucam de revoluții, de socialism, și nici de medicină.

KOGĂLNICEANU : Spune, doctore, spune.

RUSSEL : Trebuie spuse prea multe și nu știu cum să încep. Poate, cu asta ar tre-

bui : să cer ministrului de externe al României înalta sa protecție pentru ceata nefericită a revoluționarilor ruși refugiați aici.

KOGĂLNICEANU : Puteți fi siguri de ea. Oricine ar fi fost persoana oficială, v-ar fi acordat-o.

RUSSEL : E un răspuns prea cald. Sînt sătul de prîșnă diplomatică. Cu ele pe piept poți, cel mult, să dai ortul popii, împăcat.

KOGĂLNICEANU : Aș dori să te înșeli.

RUSSEL : Iată cu ce trebuia să încep : știu din surse sigure că Ignatiev și consulul Rusiei, Stuart, v-au fixat o întîlnire decisivă, mîine. Ca să nu bănuieți de divulgare pe nimeni din anturajul dumneavoastră, vă precizez că informația mi-a parvenit de la un fost coleg de medicină din Petersburg.

KOGĂLNICEANU : Colegul dumneavoastră era bine informat. Era, pentru că întîlnirea v-a avea loc peste cîteva momente, chiar aici.

RUSSEL : Graba lor e un argument pentru mine. Din nou, cer ministrului de externe înalta sa protecție. De data aceasta, cu energia unui condamnat la moarte. A zeci de condamnați la moarte. Rosetti va confirma că am dreptate.

ROSETTI : Situația este, într-adevăr critică. Altfel, nu l-aș fi adus aici. Timpul în care trăim cere unire și solidaritate.

RUSSEL : Înainte de a semna convenția cu trupele rusești, cer, în numele umanității, să vă gîndiți și la noi, cei ce am ales pămîntul României ca a doua noastră patrie.

KOGĂLNICEANU : Cînd se va ridica această chestiune, vom fi pregătiți.

RUSSEL : Domnule Kogălniceanu, mă simt dator să vă atrag atenția că nu vă cunoașteți suficient viitorul aliat. Voi sînteți prieteni cu Rusia și credeți în ea, dar Țarul nu e Rusia. El este asupritorul ei, și nu știți ce înseamnă teroarea Ohranei țariste.

KOGĂLNICEANU : Teroarea o cunosc și o detest. Am fost și eu exilat.

RUSSEL : Dar nu în Siberia. Acolo, în continentul acela de gheață și de uitare, unde zac cei mai buni fii ai Rusiei, este legată cu lanțuri și ideea de Dumnezeu. Oriunde ai pleca de-acolo, Ohrana, gheara aceea, te urmărește și, din cînd în cînd, simte nevoia să-ți zgîrie amintirea și sufletul. Pentru Ohrană, ca pentru marile epidemii, nu există frontiere.

KOGĂLNICEANU : Dovezile îmi lipsesc.

RUSSEL : Pe mine mă urmărește o „umbră” ce se dă drept nihilistă. Într-o zi, i-am spus că intenționez să săvîrșesc un atentat care să sperie papamondul. I-am spus că voi pleca la Ploiești, unde mă așteaptă o adevărată organizație subterană. M-am aruncat în ultimul vagon, cu îngheroaica

după mine. Abia a pornit trenul și, dînd de căldură, biata femeie, obosită, dar fericită că pusese mîna pe mine, a adormit bușteam. Ca să-i fac somnul mai ușor, am descălțat-o și, cu o plăcere diabolică, i-am aruncat un pantofior pe fereastră. Am coborît la prima stație și m-am întors aici, avînd asupra mea dovada celor ce ți-am spus : al doilea pantof al ingeroaicei, cu însemnul atelierului moscovit. (*Scoate pantoful*).

ROSETTI : Oricît de ciudat ar părea, este o dovadă...

KOGĂLNICEANU : Domnule Russel, ai o fantezie copleșitoare...

RUSSEL : Veți crede, probabil, că îngrijorarea mea nu se potrivește cu micile picănterii pe care le cultiv uneori, cînd mă dezbar de groază prin zîmbet. Cînd răul îi amenință, însă, pe tovarășii mei, îmi strig durerea. Pe Dobrogeanu-Gherea l-au răpit azi-noapte, de la Brăila, doi spioni ai Ohranei țariste.

KOGĂLNICEANU : Poate fi o informație eronată, anume ca să vă sperie... Vă rog s-o verificați. Guvernul român trebuie să procedeze numai așa cum procedează guvernul unei națiuni care se respectă. Ospitalitatea este o lege umană generală și, de aceea, nu ne putem înjosi pînă la o a neglijă. Vă promitem să vă păzim de orice rele.

RUSSEL : Nu sînt profet cînd vă spun că nu veți scăpa nici voi de perfidia țaristă. Nu cred în obligațiile sfînte ale Țarului, de a vă apăra. Nici dacă va jura pe cruce și pe dumnezeu. Știm, cu toții că imperiile nu înseamnă numai putere, ci și perfidie în relațiile dintre state. Dovezi materiale, nu-mi cereți ! Cizma Țarului nu o voi putea aduce niciodată, dar o veți simți de multe ori și vă veți aduce aminte de mine.

KOGĂLNICEANU : Asta este o altă chestiune, domnule Russel, cu obligații stabilite între state.

RUSSEL : Gîndiți-vă la noi, domnule Kogălniceanu. Dați Rusiei adevărate, Rusiei viitoare și minunatului popor rus argumente că sinteți prietenii lui dintotdeauna. Păziți revoluția rusă de teroarea Ohranei și veți da dovada adevăratei înțelegeri.

ROSETTI : Rămîn îndatorat pentru întrevvedere.

KOGĂLNICEANU : Vă las pentru cîteva clipe. (*Iese.*)

(*Cei doi vin în prim-plan pentru cîteva clipe.*)

RUSSEL : Noi, socialiștii străini, dorim să ne integrăm în mișcarea voastră națională. Îți vorbesc în numele celor de la Iași, de la Piatra Neamț, de la Brăila.

ROSETTI : Eu bănuiam că ați simțit de la început că nimeni n-a vrut să vă izoleze. Peste tot, cercurile noastre socialiste v-au fost deschise...

RUSSEL : Adevărat ! Dar, de această dată, dorim să ni se permită intrarea în rîndurile voluntarilor pentru război. Sîntem medici, profesori, ofițeri, dar, la nevoie, știm să facem orice.

ROSETTI : Și de ce mi-o spui atît de oficial ?

RUSSEL : Facem din această adeziune o chestiune politică !

ROSETTI : Toate adeziunile noastre sînt politice, spunea Marx.

RUSSEL : O vrem publică ! Să știe toată lumea. Și Țarul, și proletarul. Cauza României a devenit cauza noastră ! Am discutat și cu cei din străinătate, care vor sprijini, prin presă, ideea voastră de luptă împotriva imperiilor.

ROSETTI : Este o mare bucurie ce-mi spui. Vin din Europa, unde puțini înțeleg nobilul ideal al poporului român. De fapt, trebuie să-ți mulțumesc și pentru articolul din ziarul „Basarabia“. Așa ar trebui să ne cunoască Europa. Luptători pe o baricadă sfîntă.

RUSSEL : La dracu' cu băbăția asta de Europa ! Curg zdrențele de pe ea ! Noi vedem ce este aici ! Aici este adevărul unui popor tînr ! Aici este locul nostru, al mișcării noastre, pline de tinerețe. (*Ies.*)

BĂLĂCEANU (*intrînd, însoțit de Kogălniceanu*) : Din clipă în clipă, pot fi aici. I-am văzut sosînd.

KOGĂLNICEANU : De mult n-am stat amîndoi de aceeași parte a mesei, la convorbirile diplomatice.

BĂLĂCEANU : Mihai, să ne dăm mîna, ca întotdeauna.

KOGĂLNICEANU : Ești emoționat sau superstițios ?

BĂLĂCEANU : Pentru Stuart, emoționat : e viclean ; pentru Ignatiev, superstițios : e dur și imprevizibil.

KOGĂLNICEANU : Cînd reprezînți o mare putere, poți fi cum vrei. Noi va trebui, însă, să fim fără cusur. Vrem o prietenie adevărată cu Rusia și prietenii se obțin numai colaborînd de pe poziții egale. Succes, Ioane.

(*Intrarea lui Stuart și a lui Ignatiev declanșează o scenă de protocol.*)

STUART : În numele Înălțimii-Sale Alexandru al II-lea, Țarul Rusiei și părintele nostru, aducem omagiile calde și gîndurile de prietenie pentru Principele Carol și pentru supușii săi.

- KOGĂLNICEANU** : Este o bucurie pentru noi să auzim rostite gîndurile nobile ale Înălțimii-Sale. Principele Carol I se arată bucuros de prilejul ce-l are să transmită Țarului Alexandru și poporului său multă sănătate și fericire.
- STUART** : Vom transmite Înălțimii-Sale aceste urări... Am venit aici cu gîndul să ne înțelegem cu România în scopul nobil ce ni l-am propus, în eliberarea creștinilor din Balcani.
- IGNATIEV** (*militar, la obiect*) : Considerăm că a sosit momentul să înlăturăm anumite neplăceri ce s-au ivit în ultima vreme. S-au produs dificultăți în ce privește transporturile noastre către Serbia și Bulgaria.
- KOGĂLNICEANU** : Față de aceste țări vecine, am nutrit întotdeauna o simpatie deosebită și am manifestat-o de cîte ori ni s-a cerut.
- IGNATIEV** : Și, totuși !
- STUART** (*prelînd, pe cale diplomatică*) : Este vorba de felul cum sînt tratate convoaiele noastre.
- IGNATIEV** (*iritat*) : Sînt prea des controlate și obligate la un itinerar fix.
- BĂLĂCEANU** (*cu argumentele vecinilor*) : Aceste condiții sînt impuse de convențiile dintre noi.
- IGNATIEV** : După părerea oamenilor noștri, care au venit în contact cu ea, această neutralitate este mai prielnică turcilor decît creștinilor. Seamănă întru totul a boicot.
- KOGĂLNICEANU** : Oamenii despre care vorbiți nu cunosc sensul exact al colaborării și se comportă, uneori, ca în țara nimă-nui. Totul s-ar putea evita dacă persoanele în cauză ar fi bine instruite înainte de a trece granița. Aduc, ca argumente, dovezile numeroase de tratament perfect oferit celor ce s-au comportat cum se cuvine.
- IGNATIEV** (*pe deasupra*) : Oamenii dumneavoastră nu înțeleg o chestiune foarte simplă. O chestiune de voiaj, domnule ministru : biletul Petersburg-Constantinopol nu poate fi decît via București. (*Clar.*) Doresc ca acest bilet să nu fie controlat de nimeni.
- BĂLĂCEANU** (*pe dedesubt*) : Total ar fi cu adevărat simplu dacă ați vorbi despre dumneavoastră personal. Vorbiți, însă, în numele a mii de oameni înarmați și, astfel, lucrurile devin o chestiune politică. Ba, chiar, îl contraziceți pe Excelența-Sa generalul Gorceakov, care, la Livadia...
- IGNATIEV** (*se știe dragostea lui pentru Gorceakov*) : De la Livadia s-au schimbat multe.
- BĂLĂCEANU** : Dar nu esențialul.
- STUART** (*picurînd otravă*) : Atunci, domnule Bălăceanu, indicați generalului Ignatiev un alt itinerar.
- BĂLĂCEANU** (*antidot clasic*) : Este o chestiune la care trebuie să ne gîndim.
- IGNATIEV** (*în picioare, pare urcat în șa*) : M-am gîndit eu.
- KOGĂLNICEANU** (*prost itinerar*) : Pe orînd de este tot România, domnule Ignatiev. Conform Convenției de la Paris, pentru așa ceva vă trebuie, cel puțin, un mandat european.
- IGNATIEV** : Convenția de la Paris este o fantomă ! Nu mai există din ea nici un punct viu.
- BĂLĂCEANU** : Eroare ! Există unul, sfînt, cel care interzice amestecul exclusiv al unei puteri în România sau trecerea unor armate străine fără controlul nostru.
- IGNATIEV** (*de-acum, în picioare*) : Atunci, vă vom trata ca pe o parte integrantă a Imperiului otoman, ceea ce și sînteți, de fapt. Vă vom neglia !
- KOGĂLNICEANU** (*și el în picioare*) : Ați comite a doua eroare ! Fiind o națiune demnă, armatele noastre se vor împotrivi în oricare parte, după puteri, ostilităților unei armate dușmane.
- STUART** (*cu calm englezesc, de lord-major-dom*) : Sîntem la o înțîlnire de colaborare, nu la una de rupere a relațiilor diplomatice. Evident, această stare de lucruri se poate îmbunătăți.
- BĂLĂCEANU** (*semnal*) : Numai printr-un efort comun, Excelență.
- IGNATIEV** (*gata să se ridice iarăși în picioare*) : Sînt unele persoane ostile — poate, chiar mie, personal — care se comportă cu ostentație. Sper să le găsăm leacul să devină binevoitoare.
- KOGĂLNICEANU** (*maestru al scrismei diplomatice*) : Cînd este vorba de persoane, totul depinde de caracter și de educație.
- STUART** (*tot scrimeur*) : Evident, evident. Ceea ce mă bucură și aș putea spune că ne bucură (*semnal pentru Ignatiev*) este că, în ultima vreme, s-au lămurit multe și în viața politică din țara dumneavoastră. Chiar faptul că participați dumneavoastră la aceste convorbiri este un indicu. Într-o vreme, cu niște bărbați politici care se jucau de-a patrioții, nu credeam ca România să aibă un viitor. Excelența-Sa generalul Gorceakov credea că dinastia nu se va păstra și nici chiar unirea Principatelor nu va rămîne cîștigată.
- BĂLĂCEANU** : Cred că generalul, ca prieten ce ne este, se bucură că a fost contrazis de fapte.
- STUART** (*de pe banca generalului*) : Evident ! Așa se vedea atunci, din momentul istoric respectiv.
- KOGĂLNICEANU** (*pentru luat notițe*) : Excelență, viitorul unei țări nu se poate judeca decît privind și trecutul ei. Poporul nostru a știut să păstreze cîștigurile adevărate. Unirea celor două țări române n-a fost decît o treaptă, vă asigur. Acum, cînd sîntem o națiune independentă, vom cere oricui să ne respecte ca pe o națiune cu vaste aspirații de viitor.
- STUART** (*argument alb*) : De aceea am venit aici !

KOGĂLNICEANU (*argument roșu*): De aceea sîntem aici.

IGNATIEV (*sunetul discuției începe să-i placă*): Atunci, să încheiem convenția de colaborare militară. O propun sumară, generală. Dacă se poate, un proiect.

KOGĂLNICEANU (*și lui îi place sunetul; mai puțin, ritmul*): Pentru că de luni de zile încă nu s-au limpezit părerile, noi credem că această convenție trebuie să fie cît mai amănunțită, fiind o chestiune foarte delicată. Acest război trebuie să ne unească.

IGNATIEV: Sînt de acord cu dumneavoastră.

KOGĂLNICEANU (*bătălie cîștigată*): De aici trebuia să începem, domnule Ignatiev, și nu de la divergențele ivite. De la acest război, toate popoarele din Balcani așteaptă foarte mult: o renaștere! Este necesară o nouă așezare a faptelor, a națiunilor. Colțul acesta de lume nu mai vrea să fie un butoi cu pulbere; nici pămîntul cui îl vrea. Aici sînt, de mii de ani, cîteva popoare care s-au jertfit mereu pentru libertatea lor. De aceea, vrem să pornim, alături de Rusia, pe cîmpul de bătăie, în spiritul vechilor tradiții ale popoarelor noastre.

IGNATIEV: Adevărul vă contrazice, domnule Kogălniceanu. Războiul a început de o lună și dumneavoastră ați rămas într-o expectativă cel puțin ciudată! Abia ați trecut să ocupați poziții la Dunăre.

KOGĂLNICEANU: Da, pentru că nu am primit răspunsuri satisfăcătoare la condițiile noastre de participare.

STUART: Înălțimea-Sa Țarul v-a promis că, în ziua victoriei, va avea grijă să primiți semnele lui de recunoștință. De ce nu vă satisface aceasta?

KOGĂLNICEANU: Nu așteptăm bonificațiile nimănui, domnule Stuart, nici daruri. Ne-am obișnuit să cîștigăm ce ni se cuvine prin forțele noastre.

IGNATIEV (*semnul aprecierii sale*): Nu v-a mulțumit nici colaborarea oferită, de a fi paza convoaielor de prizonieri și de răniți.

BĂLĂCEANU (*rană veche*): Tocmai, domnule Ignatiev! Repet: vrem un front precis, cu drepturi egale de beligeranță. În istoria celor două popoare, colaborările fructuoase au fost numai de felul acesta.

IGNATIEV: Sînteți incorigibil! De ce nu înțelegeți că nu veți putea lupta niciodată la nivelul trupelor imperiale?! Nu aveți exercițiu. Nu vă luați după faptul că Bucureștiul este o capitală veselă, unde uniformele plac mai mult decît bătăliile și unde aveți mai mulți ofițeri decît există în tot Imperiul austriac...

BĂLĂCEANU: Acești ofițeri au și subordonați, vă asigur. Iar faptul că sîntem o capitală veselă arată starea noastră de spirit, convingerea noastră în dreptatea

scopului nostru. Toți oamenii acia veseli sînt gata să moară pentru țara lor.

STUART: Evident, domnilor, raportul de colaborare și de subordonare îl vor dicta împrejurările. Nu vrem să atragem România într-un conflict de mari proporții. Luăm greul asupra noastră.

KOGĂLNICEANU: Excelență, raportul de colaborare este și în intenția noastră, după cîte ați observat. Cel de subordonare îl excludem. Este sub demnitatea Principelui român să fie supusul unui comandant străin, chiar dacă acesta este un împărat!

IGNATIEV: Sînteți un romantic, domnule ministru. Ceea ce aveți dumneavoastră nu e o armată, e o iluzie.

KOGĂLNICEANU: Sînteți prost informat. Și n-aș dori să vă convingeți de aceasta, dincolo de Dunăre. Lingă fluviu au mai plins mulți generali care nu ne-au apreciat.

BĂLĂCEANU: Domnule Ignatiev, sînt în măsură să vă dau o veste de ultimă oră, de pe front, care vă contrazice. (*Citește o telegramă.*) „19 iulie 1877. Prințului Carol al României, la locul unde se găsește Cartierul general român. Turcii, îngrămădind cele mai mari mase la Plevna, ne copleșesc. Rog a face fuziune, demonstrație și, dacă e posibil, trecerea Dunării, pe care tu dorești să o faci. Între Jiu și Corabia, această demonstrație e indispensabilă pentru a facilita mișcările mele.” Semnează: Marele Duce Nicolae, comandantul frontului rusesc.

STUART: Atunci, rămînem la colaborare... Înseamnă că Marele Duce acceptă condițiile părții române, fără rezerve...

KOGĂLNICEANU: Numai asta poate să însemne... Colaborare, de pe poziții egale, Excelență. Să fim bucuroși și mulțumiți că am apropiat două popoare, spre o cauză plină de măreție.

BĂLĂCEANU: Domnule Ignatiev, cred că vom pleca împreună la Dunăre. De-acum, locul nostru, pînă la victorie, este acolo.

Tabloul VII

(*La Dunăre, în apropierea cîmpului de bătălie. Zile de război. Imputernicitul Turciei, Murad, părăsește țara. Pe tot parcursul discuțiilor se vor petrece, în planul al doilea, scene specifice campaniei: transport de răniți, trecerea unor ostași înarmați, zgomote de luptă.*)

MURAD: Prezența dumneavoastră, domnule Blowitz, mă indis pune!

BLOWITZ: Sînt convins, Excelență, dar pentru mine este o ocazie unică să obțin a-

ceaastă fotografie istorică ? plecarea împu-
ternicitului ture din România !

MURAD : Protestez față de această imperti-
nență și mă voi plînge...

BLOWITZ : Cui, Excelență ? Românilor, care
vor păstra imaginea aceasta ca un docu-
ment al renașterii lor ? Europei, care va
citi, satisfăcută, prima frază din necrolo-
gul Imperiului otoman, așteptînd veștile
viitoare cu interesul acordat unei întîm-
plări mondene ? Singurul om căruia pu-
teți să vă plîngeți sînt eu.

MURAD : Ești cine.

BLOWITZ : Condiția mea de cioclu mă face
așa. Veghez cu încăpăținare la nășălia
imperiului dumneavoastră.

MURAD : Pleacă !

BLOWITZ : Nu înainte de a vă face o favoa-
re. Vă voi fotografia doar din spate... Su-
ferința ce o citește pe fața dumneavoastră
vă înobilează și mi-ar strica efectul. Vă
voi pîdi în clipa plecării, Excelență...
(Iese.)

MURAD (la intrarea lui Bălăceanu) : Mă
bucur că ați venit, domnule Bălăceanu.
Am avut o companie foarte neplăcută.
(Neliniște.) N-ați vrea să facem cîțiva pași
împreună ? (Subliniat.) Este ultima dorin-
ță a împuțernicitului Turciei la București,
față de dumneavoastră.

BĂLĂCEANU : Cu plăcere, Excelență.

MURAD : Aș vrea să mulțumesc dom-
nului Kogălniceanu și dumneavoastră,
pentru atenția ce ați acordat-o plecării me-
le. Este o dovadă de umanism și de înțe-
legere.

BĂLĂCEANU : Era o obligație protocolară,
Excelență, și una personală, în ce vă pri-
vește...

MURAD : Mulți uită astfel de obligații în
timpul conflictelor.

BĂLĂCEANU : Voi transmite cu plăcere mul-
țumirile dumneavoastră domnului minis-
tru de externe. Aș vrea, însă, să vă co-
munic că, din păcate, va mai trebui să
așteptați aici cîteva minute. Încă nu sînt
luate toate măsurile de siguranță pentru
trecerea prin zona neutră. Canonada se
prelungeste.

MURAD (ca și pînă acum, în ciuda sforță-
rilor pe care le face, își trădează neliniș-
tea) : De-acum avem timp destul, dom-
nule Bălăceanu. Evenimentele ne-au aru-
cat la marginea istoriei.

BĂLĂCEANU (pe replică) : Ni se oferă, în
schimb, ocazia s-o înțelegem mai bine.

MURAD (vede trecînd prin fața lor o bran-
cardă, cu un rănit) : Cîme știe ? Și dincolo,
la noi, e la fel, desigur ! Privind aceste
dovezi de suferință omenească, durerea
mea cea mare este că am devenit victima
propriei mele neputințe. Trei ani, cît am
stat la București, m-am străduit să fac o
legătură firească între cele două popoare
ale noastre. Am vorbit într-un pustiu,

domnule Bălăceanu. Sînteți un popor de
care nu ne-am putut apropia niciodată
decisiv.

BĂLĂCEANU : Să sperăm că acest război ne
va apropia, Excelență.

MURAD : Paradoxul dumitale este scilicitor,
dar mi se pare gratuit. Fiecare credem în
victoria poporului nostru, ceea ce, de fapt,
ne desparte dintr-odată.

BĂLĂCEANU : Deocamdată și aparent.

MURAD : Între noi, granița reală nu este
Dunărea, ci un fluviu de ură, care izvo-
răște din Carpați. M-am convins de aceas-
ta privind mulțimea care inundase Piața
Libertății, de sub Dealul Mitropoliei, în
ceasul cînd Kogălniceanu a proclamat In-
dependența României. Delirul acela colec-
tiv, horele ce s-au încins și au continuat,
pînă noaptea tirziu, pe străzi, simțeam că
oficiază lingă templul neînțelegerii noastre.

BĂLĂCEANU : Aceasta, pentru că priveați
din balconul rezidenței, Excelență. De
acolo s-a văzut întotdeauna prost spre
Piața Libertății.

MURAD : Ironia dumitale mă stimulează.
Pentru că frica nu m-a însoțit, niciodată.
M-am apropiat de ei, dar, apropiindu-mă,
m-am cutremurat. Nimeni nu mă băga în
seamă. Treceam printre oameni ca o nă-
lucă, aruncat, parcă, într-un vis pornit
să mă tortureze. Printre pilcurile de dan-
satori și manifestanți vedeam persoane ofi-
ciale, cu poziții înalte, care, altădată, m-ar
fi salutat protocolar. Pe Kogălniceanu în-
suși l-am văzut dansînd, domnule Bălă-
ceanu.

BĂLĂCEANU (la o astfel de mirare) : Mă
mir, Excelență, că nu ne-am întîlnit !
Eram la doi pași de ministrul nostru de
externe.

MURAD (refuzînd plăcerea) : Era o petrecere
barbară, depășită de timp, domnule Bălă-
ceanu. O petrecere pe care, din păcate,
am văzut-o prelungindu-se aici, pe front.
Între două bătălii, soldații dumneavoastră
se prind în horă, alături de brancardele
cu muribunzi. Toată presa mondială vor-
beste despre acest comportament parado-
xal ca despre o curiozitate, neînțelegînd
că, de fapt, este o monstruozitate. (Încins.)
Un popor care dansează în astfel de mo-
mente e un popor care nu înțelege riscu-
rile istoriei.

BĂLĂCEANU (atent la riscuri) : Un popor
care dansează în astfel de momente este
un popor optimist. Un popor care nu și-a
pierdut încrederea într-o istorie care l-a
vitregit mereu. Victoria pe care o dorim
noi este firească, omenească. Ea nu ame-
nință libertatea altora.

MURAD : Dar obțineți asta printr-o mons-
truozitate, printr-un măcel, la care adu-
ceți o contribuție hotărîtoare.

BĂLĂCEANU : N-a fost altă cale ! Știți bine !
Încercați, însă, să vă închipuiți reîntors
la București, după o eventuală victorie a

trupelor dumneavoastră. Cu ce ordine ați venit? Câtă asuprire ați aduce pe pământul nostru? Asta nu vi se pare o monstruozitate?

MURAD (*din istorie*): Legea puterii, domnule Bălăceanu, nu eu am inventat-o.

BĂLĂCEANU (*din realitate*): Împotriva acestei legi nefirești nu ridicăm noi, acum, și ne-am ridicat întotdeauna. De aceea nu ne-am putut apropia, domnule împuternicit. Noi așteptăm mereu o mină întinsă prieteneste, nu una cu sabia ridicată.

MURAD: Atunci, de ce, de data aceasta, ați ridicat, voi, sabia asupra noastră? Nu vă gândiți că victoria noastră ar însemna o catastrofă pentru Imperiul nostru?

BĂLĂCEANU: Imperiul otoman este bolnav, știți prea bine.

MURAD: Nu pot admite așa ceva, domnule Bălăceanu. Vă ascult numai din politețe.

BĂLĂCEANU: Stăruința și credința cu care uitați această boală vă onorează, dar nu va salva nicodată Imperiul. Colosul de odinioară, care sufoca trei continente, abia mai respiră, după două sute de ani de înfringeri repetate.

MURAD: La care ați contribuit, cu insistență, de-a lungul secolelor. Iar acum, îndrăznesc să spun că, dacă n-ați fi intervenit la timp, cu o capacitate de luptă pe care nu v-aș fi bănuț-o niciodată, nu se știe care ar fi fost soarta războiului. De ce? De ce?

BĂLĂCEANU: Pentru că, de multă vreme, visul de putere al Istanbulului e un vis dintr-o altă lume. Toate imperiile au murit de bătrânețe. Numai popoarele care înțeleg acest lucru au puterea de a renaște mereu.

MURAD (*revanșa*): Și dumneavoastră uitați un lucru, domnule Bălăceanu: prin plecarea noastră, se vor ridica pretențiile altora de a vă stăpîni, mult mai dure ca ale noastre și cu care nu sinteți obișnuiți. Poate chiar ale aliaților actuali.

BĂLĂCEANU: De câte ori am pornit în mari confruntări, am dat toată prietenia noastră celor ce credau în izbînda comună. Nu am lăsat loc îndoielii; ceea ce facem și de astă dată. Îndoiala este primul semn de slăbiciune.

UN OSTAȘ (*intrînd*): Domnule colonel, totul este pregătit.

BĂLĂCEANU: Poftiți, Excelență.

MURAD (*cu durere adevărată*): Iată, deci, și ceasul plecării. Mi se pare mai dureros decît dacă aș fi murit luptînd-mă pe cîmpul acesta de bătaie. (*Enoție copleșitoare*)... Ce gânduri duc eu, de aici, țării mele, domnule Bălăceanu?...

BĂLĂCEANU: Dorința de a vă primi din nou, ca prieten, Excelență! Aș vrea să vă aștept după război, tot aici, venînd dintr-o țară renăscută, cu care să pornim spre un vis comun: pacea popoarelor... La revedere.

(*După plecarea lui Bălăceanu apar, imediat, brancardierii, care, la indicațiile Ancă, instalează un cort cu însemnul Crucii Roșii. Apoi se aduc rănii, rînd pe rînd. Încă e liniște. Totul se petrece pe secvențe, ca pe orice cîmp de luptă.*)

ANCA: Așa, băieți. Acesta e un loc mai sigur și mai aproape de linii... Aduceți răniții numai pe-acolo...

MARIA: E prea aproape de foc. Dacă ai noștri sînt respinși, vom cădea imediat în brațele turcilor.

RUSSEL (*răniților*): Nu vă temeți! Doctorul e prezent, nimic rău nu se poate întîmpla!...

ANCA: Ai adus toate medicamentele, doctoro Russel?...

RUSSEL: Desigur, doamnă Anca. (*Incepe canonada.*) Gata! A început din nou petrecerea. Acum, să te ții...

MARIA (*rugîndu-se pentru ea, pentru toți*): Doamne, ajută băieților în lupta lor dreaptă, apără-i de gloantele dușmane și de tăișul săbiilor... Alexandre, nu te avînta singur... Cu toții, împreună... Păzește-te mai bine, fă-te una cu pămîntul.

ANCA: Lasă rugăciunile, Maria. Băieții sînt ocupați cu războiul.

RUSSEL: Maria, vezi ce vrea turcul acela de colo!

MARIA: E bulgar, nu turc! Mereu încurci oamenii.

RUSSEL: Mă rog, mă rog! Cine mai ține minte ce e în Turnul Babel? Pe targă, toți sînt sub un singur steag: alb, cu cruce roșie!

PETRU (*adus pe targă*): Unde este doamna Anca? Unde este doamna Anca?

ANCA: Aici! Aduceți-l!

PETRU: Eu m-am cerut să vin la dumneavoastră. Am auzit că sinteți aici.

ANCA: Ești Petru sau Pavel? Întotdeauna v-am încurcat...

PETRU: Petru, doamnă.

ANCA: Ce ți-au putut face, Dumnezeuule!

PETRU: Doamnă Anca! Doamnă Anca! De unde bate vîntul?

ANCA: Dinspre Plevna.

PETRU: Așezați-mă cu fața într-acolo...

ANCA (*așezîndu-l*): Dar de aici nu se vede nimic...

PETRU: Știu eu un vicleșug... Asta m-a învățat, pe frontul din Italia, domnul Nehoda... Te așezi cu fața spre vînt și închizi ochii. Într-o clipă, totul e limpede, ca în palmă... Așa e! Uite-i pe-ai noștri... Bravo, băieți!... (*Către Primul rînit, abia adus în scenă de doi brancardieri.*) Ce fac ai noștri, frate?

PRIMUL RĂNIT: E lupta îndoită. Cînd noi, cînd ei...

PETRU: Vai, n-am să pot muri pînă n-am să știu...

ANCA (*apropiindu-se de Primul rănit*): În te-au adus? De ce te-ai băgat din nou în fața gloanțelor, băiete? Uite-te ce ți-au făcut la umăr... Mult ai umblat după așa ceva?!

PRIMUL RĂNIT: Doamnă Anca...

ANCA: Taci, că vă știu eu... Nimeni nu mă ascultă, niciodată. Vă tot spun să vă feriți și voi îmi faceți împotrivă! Așa sinteți voi, tinerii de azi... Maria, continuă tu, te rog, și strânge bine, să se învețe minte... Altfel, data viitoare, vine cu o ghiulea în brațe.

MARIA (*către Primul rănit*): Pe colonelul Bălăceanu l-ai văzut?

PRIMUL RĂNIT: El conducea atacul.

MARIA: Mereu el, mereu el...

PRIMUL RĂNIT: E comandantul nostru. Un erou...

MARIA: Pe Alexandru... Il știi pe Alexandru?

PRIMUL RĂNIT: E viu, nevătămat. L-am văzut de aproape.

RUSSEL: Doamnă Anca, doamnă Anca! Aduceți feși... (*Sosește un nou rănit, rus, care e așezat lângă Petru.*) Tu ce mai ai, flăcăule? (*Mișcat, către Anca.*) Uite, ăsta, după ochi, trebuie să fie de pe lângă Moghilev, ca mine... Seamănă cu cineva cunoscut... Nu-mi aduc aminte cu cine. Ce repede uităm... Poate, n-o să-mi aduc aminte niciodată. Feși, doamnă Anca... (*Canonada continuă.*)

BLOWITZ (*pe fundal de canonadă*): Alcool, alcool!

ANCA: Așezați-vă, domnule Blowitz. Unde sinteți rănit?

BLOWITZ: Eu, rănit?! Asta-i cum ai spune că-l văzut drac mort.

ANCA: Atunci, de ce vă trebuie alcool?

BLOWITZ: Să-l beau! Mi s-au cam muiat picioarele astea delicate. De apă, mă sufoc, și trebuie să mișc cu ceva sîngele din vine.

ANCA: Nu avem decât alcool sanitar.

BLOWITZ: N-am cerut whisky, doamnă. *À la guerre, comme à la guerre.*

ANCA: Cum doriți...

BLOWITZ: Oricît am încercat să mă țin după Alexandru al dumatăle, n-am putut. Am fost și pe frontul rusesc. Nici acolo n-am făcut față. Văd bine că-n saloanele europene, la conferințele de presă, nu se învață decât pasul de paradă.

ANCA: Dumnezeua nu luptă. De ce te duci acolo?

BLOWITZ: Chemarea mea e să fiu acolo unde nu trebuie. Acolo se află adevărul meseriei mele. Plevna va cădea. Simt aceasta cu toată ființa. Dar nu mai am răbdare să aștept. Nervii mi se zbat ca niște pești pe uscat. (*Către Russel.*) Doctore, bine-ai făcut că te-ai lăsat de gaze-tărie! Uite-te la mine, cum mă prăpădesc, și ție ce-ți pasă!

RUSSEL: Eu, care n-am nici o treabă, nu-i așa?! Fir-ar a dracului de lume...

BLOWITZ: Nu asta voiam să spun... Îți mulțumesc că m-ai chemat aici, să sufăr de febra asta. E teribilă, Russel! Simt cum mă zdruncină din temelii...

ANCA (*cu ironie*): Ai uitat de alcool, domnule Blowitz!

BLOWITZ: Aveți dreptate... (*Cu căldură.*) Russel! Cred că ar trebui să bem *Bru-derschaft*! Abia acum îmi aduc aminte că nu ne tutuim. Domnule, cum am uitat de chestia asta, tot timpul!

RUSSEL: La mulți ani, Blowitz!

BLOWITZ: Pentru românii dumatăle, Russel, cu care s-ar mindri orice armată din Europa! (*Inchină.*) Acum plec, simt că trebuie să plec, nu pot scăpa clipa victoriei. (*Iese.*)

PETRU: Doamnă Anca... Eu nu mai văd nimic. Poate, nu mai bate vîntul dintr-acolo...

ANCA: Da, s-a oprit, într-adevăr...

PETRU: Numai pentru mine s-a oprit... Știu eu bine... Dar nu mă sperii de moarte... Eu știu că n-am să mor pentru totdeauna... Am un copil, doamnă Anca... Făcut fără lege, cu o fată de la noi... Lucreția o cheamă. Țineți minte, vă rog...

ANCA: Tin, băiete.

PETRU: Cînd oți trece munții, să faceți România Mare, să-i dați copilului pămîntul ce mi se cuvine mie, pentru luptă... N-o să uitați?

ANCA: Nu. Niciodată...

PETRU: Și pămîntul lui Pavel, frate-meu, că el nu mai este, de două săptămîni... El nu mă avea decât pe mine, săracu'...

ANCA: A fost un erou, fratele tău.

PETRU: Așa e!... Închideți ochii, doamnă Anca... Întoarceți-vă către țară... Vă mai aduceți aminte de Munții Carpați?

ANCA: Da, îi văd ca în palmă...

PETRU: Căutați satul nostru, doamnă... Căutați-l... O să vă spun eu de ce... Numai lăsați-mă să mă odihnesc o clipă... Tare sînt ostenit...

(*Canonada se oprește. O trompetă despică parcă, cerul. O liniște de început de lume. Toți se opresc.*)

MARIA: Aud eu bine?! E liniște?

ANCA (*știind liniștea*): Gata, lupta... Gornistul sună... E liniștea victoriei sau, poate...

RUSSEL: De liniștea aceasta mi-a fost frică mereu. Parcă se rupe totul, dintr-odată. Vin morții, vin răniții, durerea, suferința...

ANCA: Ba-i mai ciudată, parcă. Aproape, mă cutremur. N-a fost alta la fel... Ce vine după ea... Copiii mei, ce faceți? Răspunde, Alexandre, răspunde, Ioane...

PETRU (*văzându-l pe Al doilea rănit, care intră*) : Ce fac ai noștri, frate ? Tu trebuie să știi, căci vii de-acolo ? !

AL DOILEA RĂNIT : Victoria-i a noastră !

PETRU : Atunci, vă las cu bine...

ANCA (*bucurie și durere*) : Victorie !

MARIA (*preluind*) : Victorie... Ați auzit cu toții ! Victorie, Russel ! (*Îl îmbrățișează pe Russel.*)

RUSSEL : Victorie, victorie !

BLOWITZ (*intră, furtunos*) : Alcool, alcool, pentru toată lumea, alcool ! (*Sesizînd că aduce o bucurie străină.*) Nu mi-o luați în nume de rău. Poate, ar trebuie să-mi fie rușine, dar este singura victorie adevărată pe care am trăit-o ! Doamnă Anca... fiul dumneavoastră...

ANCA (*sufocată*) : Fiul meu...

MARIA : Alexandru ? Nu se poate !...

BLOWITZ : Înainte de a veni aici, m-am închinat în fața lui ca în fața adevărului însuși...

BĂLĂCEANU (*intrînd*) : Victorie !

ANCA : Ioane, sînt două vești în sufletul meu... Sînt amîndouă adevărate ?

BĂLĂCEANU : Da ! El a fost cel dintîi pe parapetul Plevnei ! El a deschis drum victoriei...

MARIA : Ce durere, doamne, ce durere !

ANCA (*renăscînd*) : Adevărat, e o durere mare asupra casei noastre. O simt mai greu decît toți... O știți, aceasta, bine. Dar, să privim în jur... Sînt cîmpurile pline de astfel de dureri. Să nu le micșorăm puterea cu lacrimi, căci le-am putea uita. Cei morți au glas de bucurie doar prin noi. E dreptul lor să strige : Victorie !

TOTI : Victorie !

BLOWITZ : Privesc și nu-mi vine să cred. De unde atîta putere în sufletele voastre, oameni buni ?!... Treceți peste morții voștri proaspeți ca peste cîmpurile cu flori, împăcați doar cu gîndul acestei victorii...

BĂLĂCEANU : Sînt două mii de ani în clipa aceasta, și crede-ne, prietene, că nu putem arăta cît vrem bucuria din noi.

BLOWITZ : Doamne, de există o cale către adevăr, arată lumii ce-au văzut ochii mei și nu lăsa neamul acesta singur pe lume !